

Talajremediáció

**Tananyag
szennyezett talaj
remediációjának tervezéséhez**

Gruiz Katalin

A környezetirányítás eszköztára

1. VESZÉLY AZONOSÍTÁSA

2. KOCKÁZAT FELMÉRÉSE

Általános / helyspecifikus

Kvalitatív/ kvantitatív

Ökológiai / humán egészségi

1. MEGELŐZÉS

2. KORLÁTOZÁSOK

3. REMEDIÁCIÓ

Fizikai-kémiai technológiák

Bioremediáció

Ökológiai technológiák

A szennyezett területek kockázatának felmérése

A szennyezett területek kockázatának felméréséhez szükség van

- a szennyezőforrás és a terület integrált kockázati modelljére,
- integrált felmérési illetve monitoring módszerre és
- területspecifikus kvantitatív kockázatfelmérési módszerre

A kockázat csökkentésének tervezéséhez ismernünk kell a kockázatcsökkentési lehetőségeket:

- intézkedés,
- megelőzés,
- remediáció.

Ezek közül költség-haszon felmérés alapján kell kiválasztani a legmegfelelőbbet vagy a legmegfelelőbb kombinációt.

A kockázatcsökkentést megelőző feladatok

- 1. A terület állapotfelmérése vagy monitoringja**
- 2. A mérési adatok megfelelő interpretációja, a kockázat felmérése,**
- 3. A kockázatváltozás spontán trendjének megállapításaÉ rövid- és hosszútávú kockázatok**
- 4. A kockázatcsökkentési intézkedések (megelőzés, korlátozás, remediáció) költség haszon felmérése**
- 5. A megfelelő intézkedés vagy intézkedés-kombináció kiválasztása**

Remediációval kapcsolatos kérdések és feladatok

1. **Mióta szennyezett a terület?**
2. **Mekkora a szennyezettség kiterjedése?**
3. **Milyen környezeti elemeket érint?**
4. **A szennyezett környezeti elemek és fázisok azonosítása**
5. **A szennyezőanyagok fizikai, kémiai és biológiai jellemzői**
6. **A szennyezőanyagok azonosítása**
7. **A terület jelenlegi használata**
8. **A terület hidrogeológiai jellemzői**
9. **A terület érzékenysége**
10. **A terület ökoszisztémájának állapota**
11. **A terület talajának mikrobiológiai állapota**

Remediációval kapcsolatos kérdések és feladatok

12. A terület jelenlegi kockázata
13. Milyen helyet foglal ez a kockázati érték a kockázati profilban?
14. A beavatkozás sürgőssége
15. A jövőbeni területhasználat megadása
16. A jövőbeni használathoz tartozó célérték
17. A választott célértéket teljesíteni képes remediációs módszerek áttekintése: a teljesség igényével készült felsorolás
18. Az elvileg megfelelő remediációs technológiák összehasonlító vizsgálata elérhetőség, költség és haszon szempontjából: a reálisak megtartása
19. A reális technológiai alternatívák összehasonlító értékelés, kipróbálása
20. A kiválasztott technológia alkalmazása
21. Technológiamonitoring
22. Utómonitoring

A talajremediálási módszereket több szempontból csoportosíthatjuk

- 1. A remediáció alapulhat a szennyezőanyag immobilizálásán vagy mobilizálásán.**
- 2. Remediálási módszerek környezeti elemek szerint: levegő, víz, talajvíz, talaj vagy üledékremediálási módszer lehetnek**
- 3. A talajremediálási módszer a talaj fázisai szerint jelentheti a talajlevegő, talajnedvesség, a talajvíz, a talaj szilárd fázisa, a különálló szennyezőanyag fázis vagy több fázis együttes kezelését, pl. talajvíz és szilárd fázis, vagy háromfázisú (telítetlen) talaj kezelését.**
- 4. A remediáció alapulhat a talajban spontán lejátszódó folyamaton.**
- 5. A remediáció lehet *in situ* vagy *ex situ* módszer vagy ezek kombinációja.**
- 6. A talajremediáció alkalmazhat fizikai-kémiai, termikus vagy biológiai módszert.**
- 7. A szükséges technológiamonitöring típusa szerint**
- 8. A remediálás során megengedhető területhasználat szerint**
- 9. A remediációs technológia környezeti kockázata szerint**

A természetes folyamatok mérnöki alkalmazásának fokozatai szennyezett talaj remediálásában

NA: Natural Attenuation: természetes szennyezőanyag csökkenés

MNA: Monitored Natural Attenuation: monitorozott természetes szennyezőanyag-csökkenés

ENA: Enhanced Natural Attenuation: gyorsított természetes szennyezőanyag-csökkenés

In situ bioremediáció

Ex situ bioremediáció

Szerves szennyezőanyagok sorsa a talajban

A szerves szennyezőanyagok nagy része a talajban a holt szerves anyagokhoz hasonlóan viselkedik, ezért kötődésükre, terjedésükre, sorsukra, hatásaikra az alábbiak jellemzőek:

1. Formáik: gáz- vagy gőzforma, vízben oldott vagy emulgeált és szilárd forma.

A gáz és gőzformájú szennyezőanyag lehet a talajgázban, a talajvízben oldva vagy szorpcióval a szilárd felülethez kötődve.

A folyékony halmazállapotú szennyezőanyagok is előfordulhatnak gőzformában vagy a talajnedvességben illetve a talajvízben oldva, folyadékfilm formájában, a szilárd fázishoz kötődve, vagy különálló fázisként, a talajvíz felületén.

A szilárd fázisú szennyezőanyag szemcseméretétől és fizikai-kémiai tulajdonságaitól függően lehet: a.) talajszemcsékhez keveredve, b.) szilárd szemcsék felületéhez kötve szorpcióval, c.) mátrixba kötődve különféle erőkkel, akár kovalens kötésekkel is, például a humuszba épülve. A talajszemcsék felületén tehát gázok, gőzök, folyadékok és szilárd szennyezőanyagok egyaránt megkötődhetnek.

2. A szerves szennyezőanyagok a talajban mineralizálódhatnak, belőlük energia termelődik, C, N és P tartalmuk pedig ismét felhasználhatóvá válik.

- **Kometabolizmus: talajmikroorganizmusok enzimrendszerei úgy bontják el a xenobiotikumot, hogy közben nem termelnek belőle energiát.**
- **A perzisztens szennyezőanyagok nem bomlanak egyáltalán, vagy csak részlegesen bomlanak le.**
- **Egyes szerves szennyezőanyagok vagy metabolitjaik beépülnek a biomasszába, a talajmikroorganizmusok sejtjeibe vagy a növények szöveteibe.**
- **Beépülhetnek a táphumuszba, ahonnan bizonyos feltételek között könnyen mobilizálódhatnak.**
- **Beépülhetnek a szerkezeti humuszba, ahonnan csak kis valószínűséggel mobilizálódhatnak.**
- **Fossilizálódhatnak, ezzel véglegesen kikerülhetnek az anyagkörforgalomból.**
- **Szerves szennyezőanyagok természetes koncentrációcsökkenése során az alábbi kémiai folyamatok ismeretesek:**

Hidrolízis során a szerves anyag reakcióba lép a vízzel és alkohol képződik.

Szubsztitúció során nukleofil ágenssel (anionnal) lép reakcióba a szerves anyag.

Elimináció során a szerves vegyület funkciós csoportjai leszakadnak, majd kettős kötés alakul ki.

Oxidáció/redukció során elektron transzport valósul meg a reakcióban résztvevő komponensek között.

Biodegradálható szerves szennyezőanyagok természetes koncentrációcsökkenése során a mikrobiológiai folyamatok kerülnek előtérbe

- A mikroorganizmusok degradáló képessége és hatékonysága függ a vegyi anyag szerkezetétől, összetételétől, illetve a hozzáférhetőségétől.**
- A jelenlévő mikrobaközösség minősége nagyban befolyásolja a degradáció hatékonyságát.**
- A szerves vegyületnek fizikailag, kémiaailag diszpergálnak kell lennie vízben azért, hogy a mikrobák számára hozzáférhetőek legyenek. Ezt biotenzidek biztosítják.**
- Számos környezeti tényező van hatással a bontás intenzitására, például a hőmérséklet, a tápanyagok a pH, és a redoxviszonyok.**
- Az oxigén mennyisége és forrása (levegő, NO_3 , SO_4 , stb.) meghatározza a légzésformákat. A vas is szolgálhat elektronakceptorként.**
- A szerves szennyezőanyagok természetes koncentrációcsökkenése során szabad vagy oldott oxigénből 3-4 mg szükséges 1 mg telített szénhidrogén teljes oxidációjához, vagyis a teljes mennyiség CO_2 -dá és vízzé alakításához. Az oxigén bevitele a molekulába oxigenáz enzimek segítségével történik.**

A szervesetlen szennyezőanyagok sorsa a talajban

A szervesetlen szennyezőanyagok sorsa a növényi tápsók ionjainak sorsával analóg a talajban, ezért kötődésükre, mobilizálódásukra, biológiai felvételükre az alábbiak jellemzőek:

- 1. Előfordulhatnak atomrácsba, molekularácsba épülve, oxidok és hidroxidok alakjában, ionos formában vagy komplexben.**
- 2. Az atomrácsba (molekularácsba) épült fémforma általában korpuszkuláris szennyezőanyagokban vagy még el nem mállott kőzetekben fordul elő, leggyakrabban a Si, a Fe vagy az Al, esetleg a Ca, Mg vagy a K helyettesítőiként. Innen a mállás során szabadulnak fel, kerülnek ionos formába, és mosódnak be (pl. mélyebb rétegekbe) vagy ki (pl. más környezeti elembe).**
- 3. Az oxidokban és hidroxidokban a Fe és az Al helyettesítőiként fordulnak elő és kőzetek mállásakor, a talaj savanyodásakor mobilizálódnak.**
- 4. Az ionos fémforma lehet a talajvízben vagy a talajnedvességben oldva, vagy a talajkolloidok (agyagásványok, humusz) felületére ionosan kötve, az ionerősségtől függő mértékben kicserélhető formában.**

A szerves fémkomplexek főleg a humuszanyagokhoz kötve fordulnak elő, mobilisak.

Az ionos és komplex kötésben lévők mozgékonyak, vízoldhatóak, kicserélhetőek, biológiailag felvehetőek.

Az oxidok és hidroxidokban kötött fémek közepesen, a molekula és atomrácsban lévők nehezen hozzáférhetőek.

Az egyes fémformák egymásba átalakulhatnak.

Az egyes fémformák a pH, a redoxpotenciál és a nedvességtartalom függvényében megoszlanak a talaj egyes fázisai között.

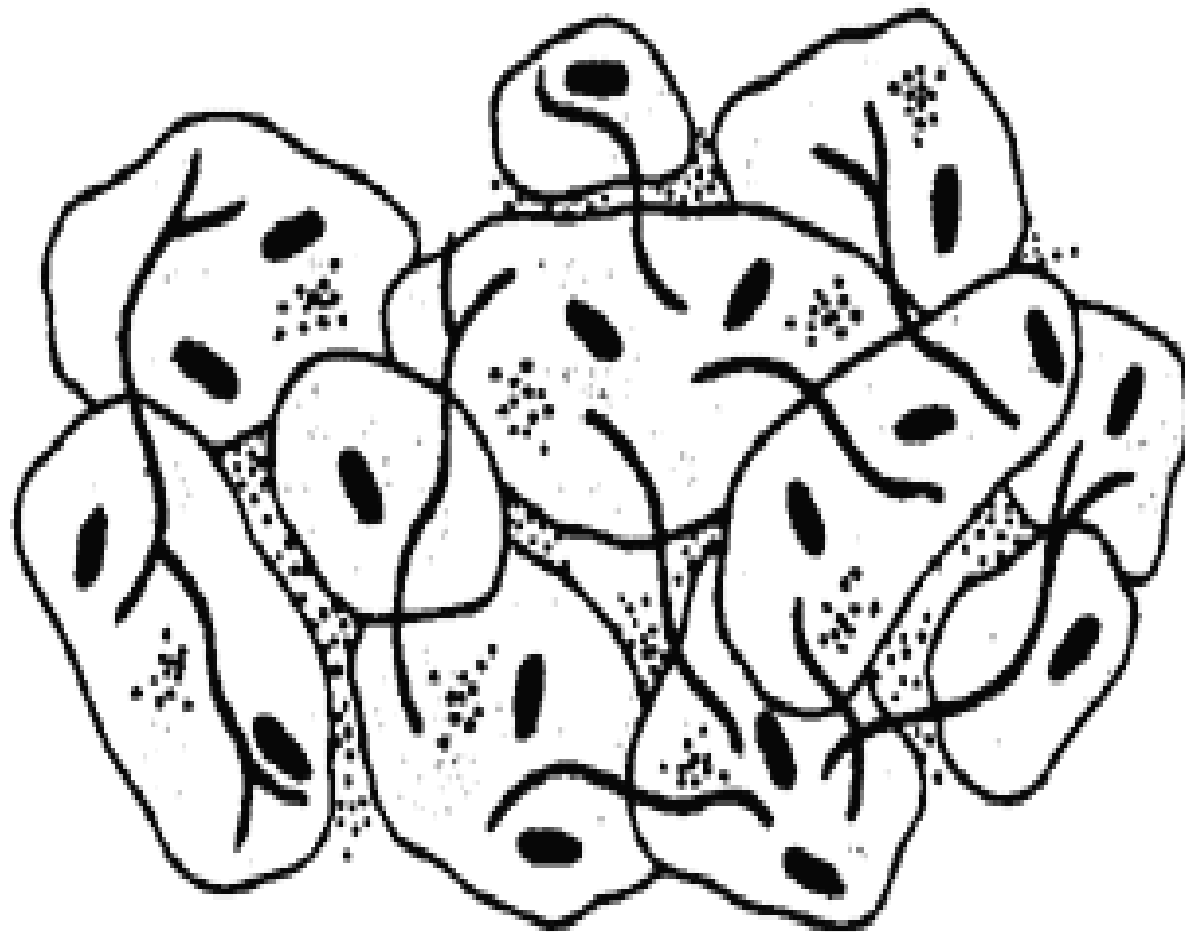
A szilárd formák kialakulásában fontos szerepe van az adszorpciónak és a kemisorpciónak.

Az akkumulációval együtt járó rezisztencia mechanizmusa lehet:

- a sejtfal komponenseihez való kötődés bioszorpcióval
- extracelluláris komplexképzés (pl. a *Rhizobium sp.*Ö
- intracelluláris megkötés,
- plazmidfüggő akkumuláció
- periplazmás peptidoglikánhoz kötés.

Tovább bonyolítja a helyzetet a talajban, hogy gyakorlatilag soha sincs egyensúlyi helyzet, részben mert egyes egyensúlyok beállításához évekre sőt évtizedekre van szükség, részint mert állandóan változnak a klimatikus, az éghajlati és a szűkebb környezeti paraméterek.

Mikroorganizmusok a talaj mikroszemcséin

baktériumok

fonalas gombák

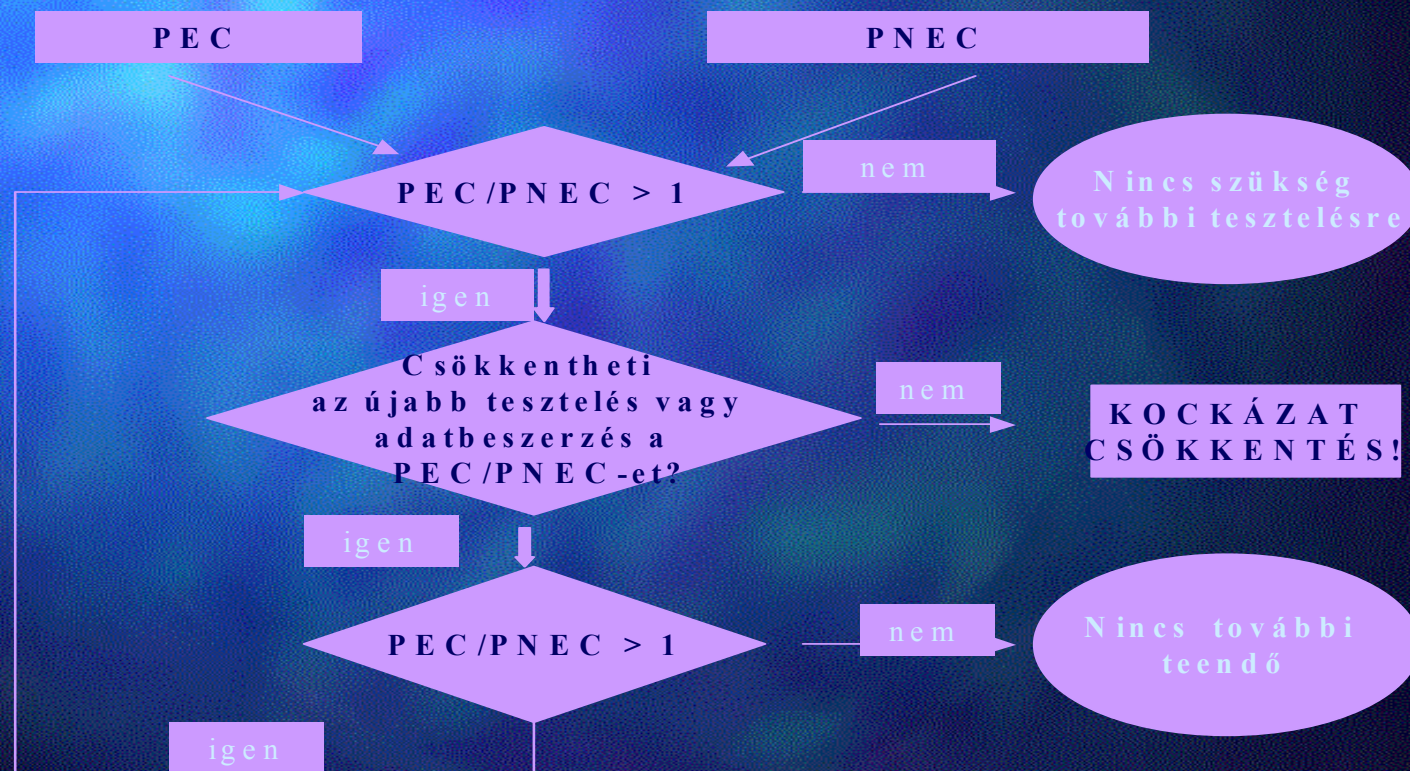

protozoák

Szennyezőanyagok kvantitatív kockázatfelmérése

Jellemzők:

- lépcsőzetes eljárás (költséghatékony),
- iteratív
- pesszimista modell (konzervatív)
- adathiány esetén is használható (kizárás)

A kockázati tényező értéke és a megfelelő veszélyeztetési szintek

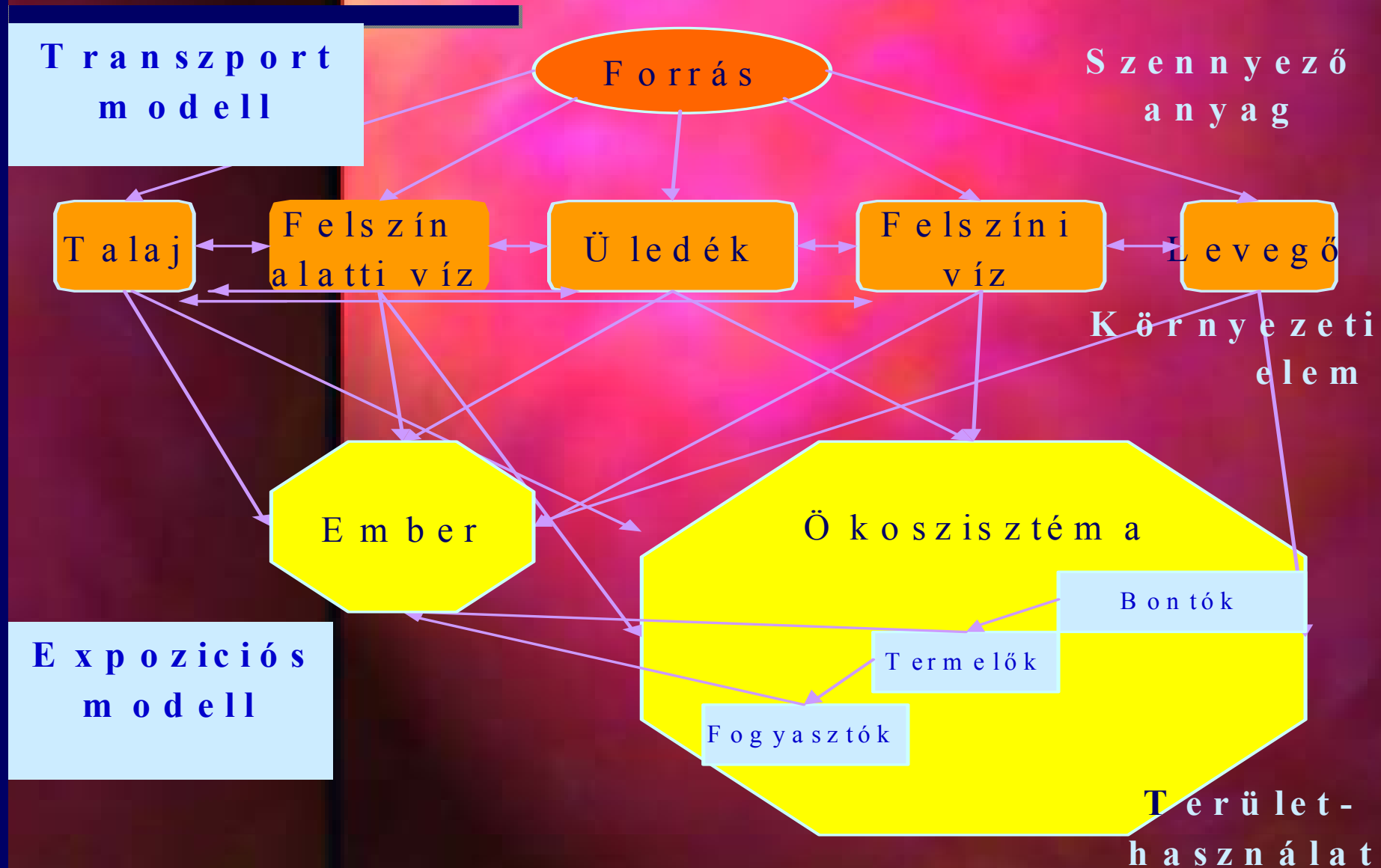
RQ = PEC/PNEC	Veszély
< 0,001	elhanyagolható
0,001 – 0,1	kicsi
0,1 - 1	enyhe
1 - 10	nagy
>= 10	igen nagy

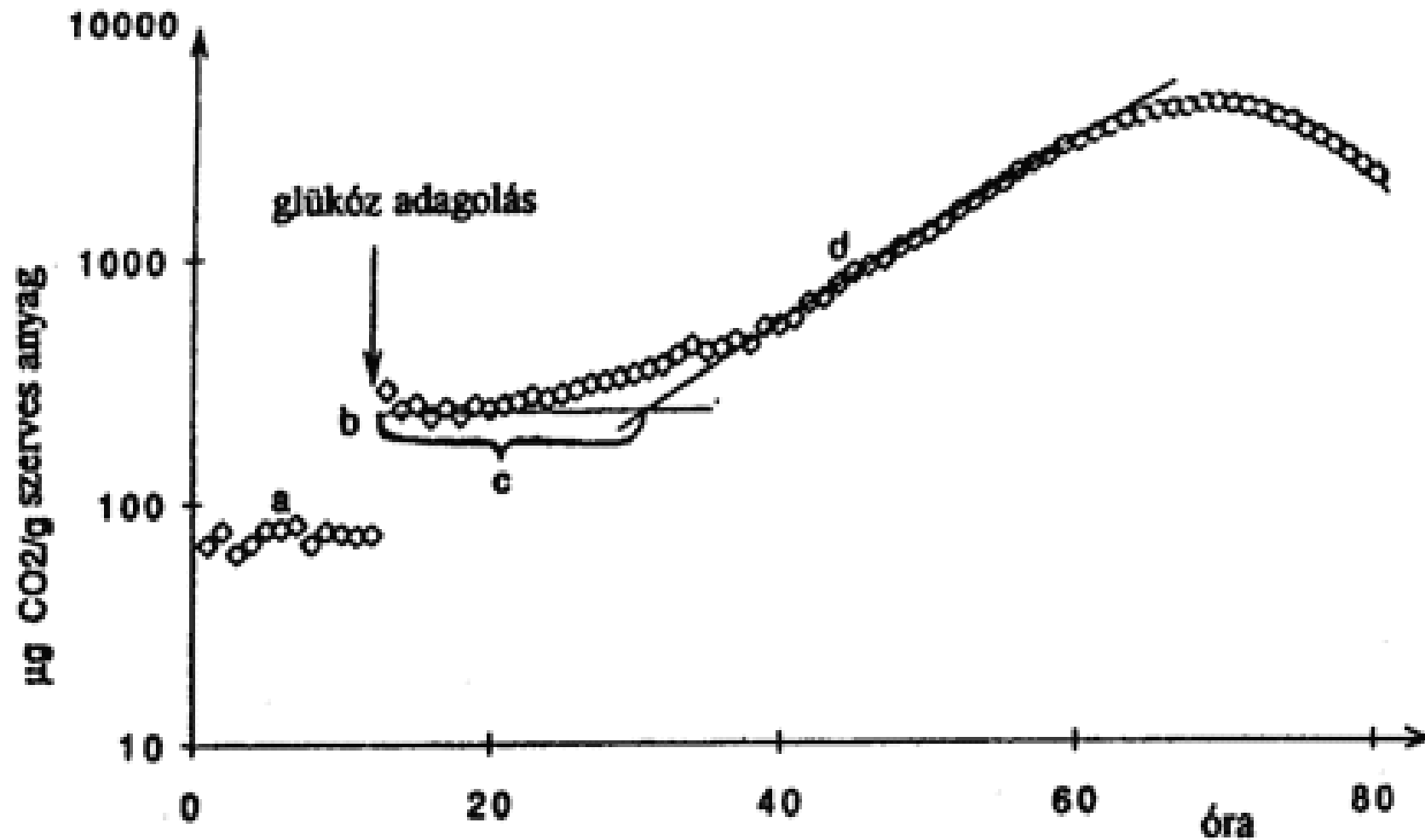
Integrált Kockázati Modell

Elvi felépítés

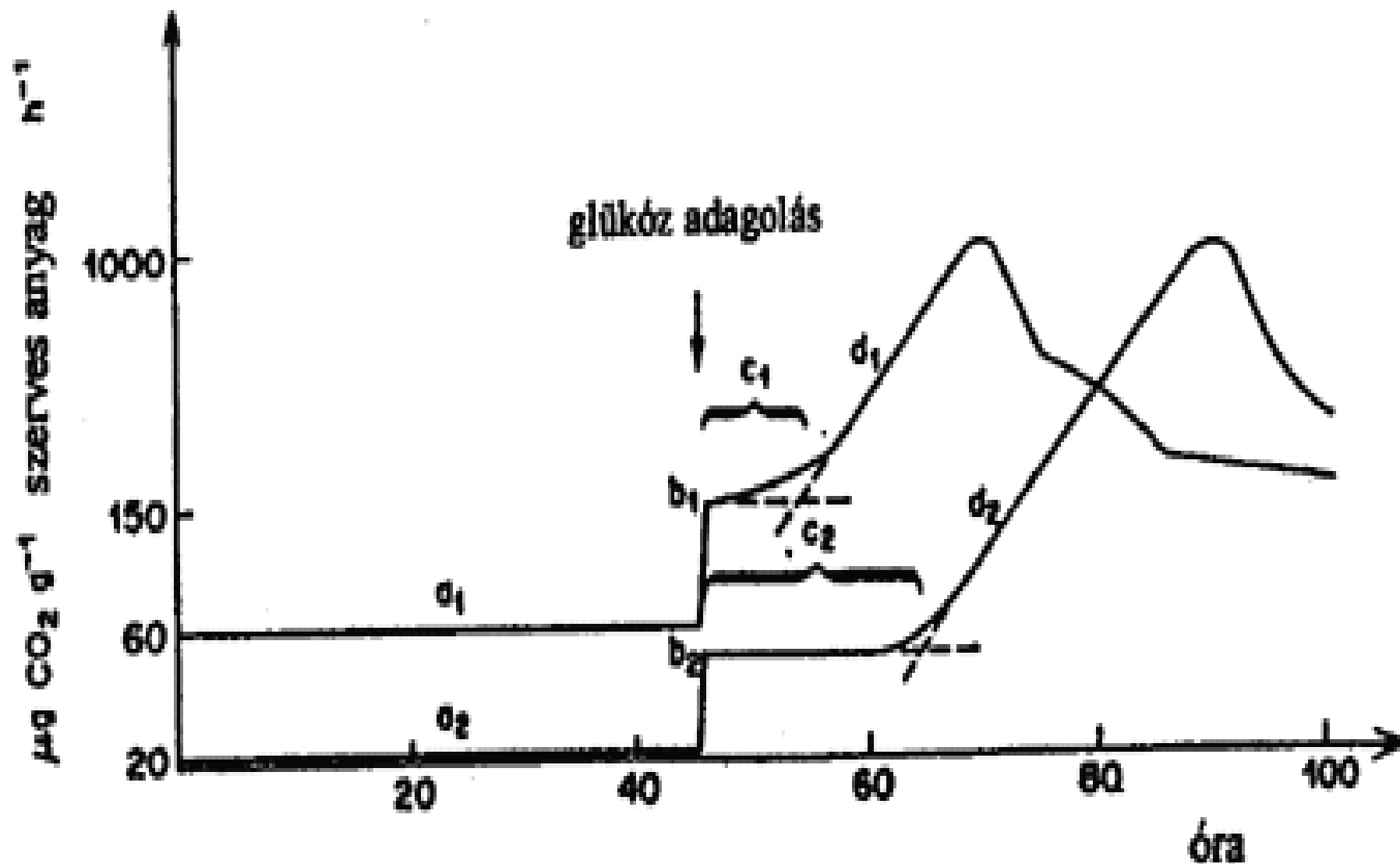
(lehet általános vagy helyszín specifikus)

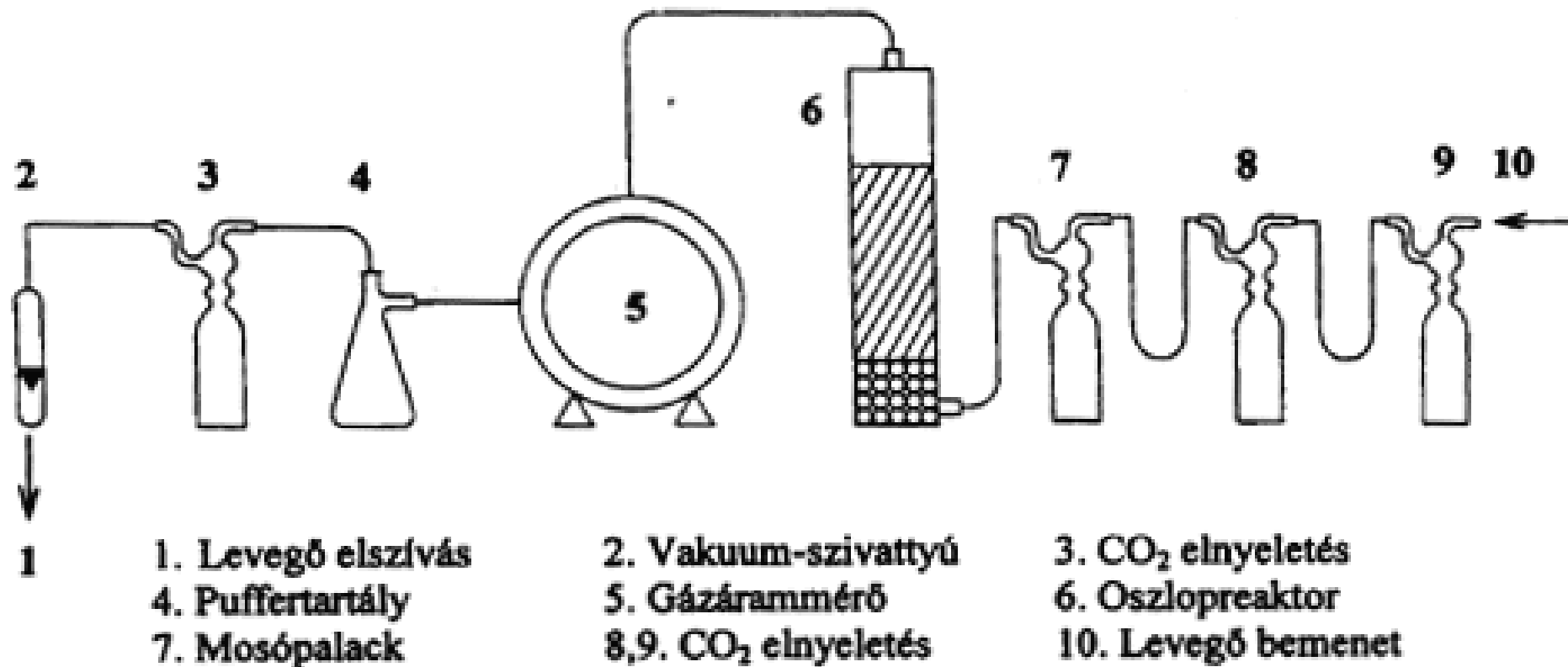
Talajlégzés könnyen bontható szubsztrát (glükóz) adagolása előtt és után (Torstensson, 1994)

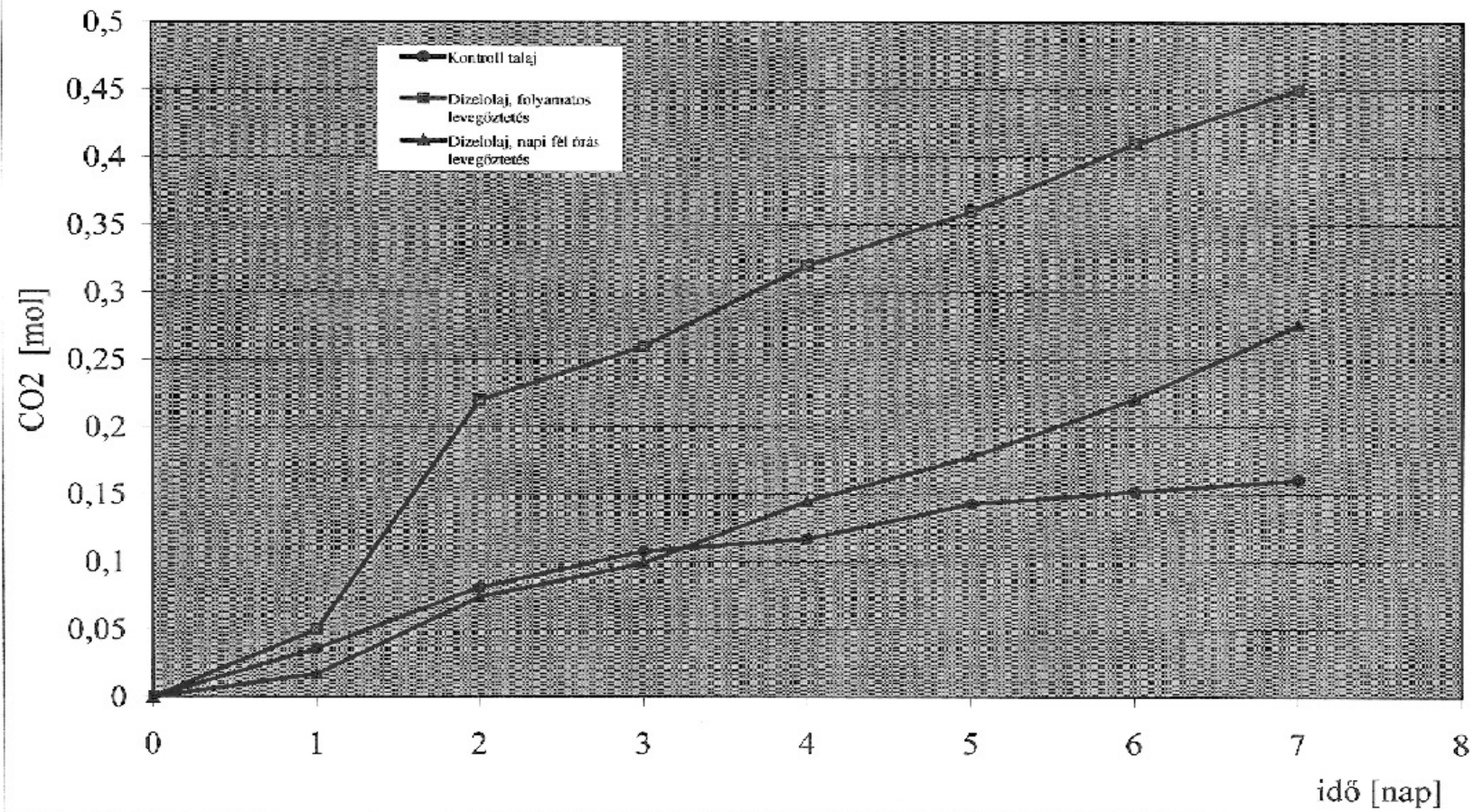
Talajlégzés könnyen bontható szubsztrát adagolása előtt és után szennyezetlen és fémekkel szennyezett talaj esetén (Torstensson, 1994)

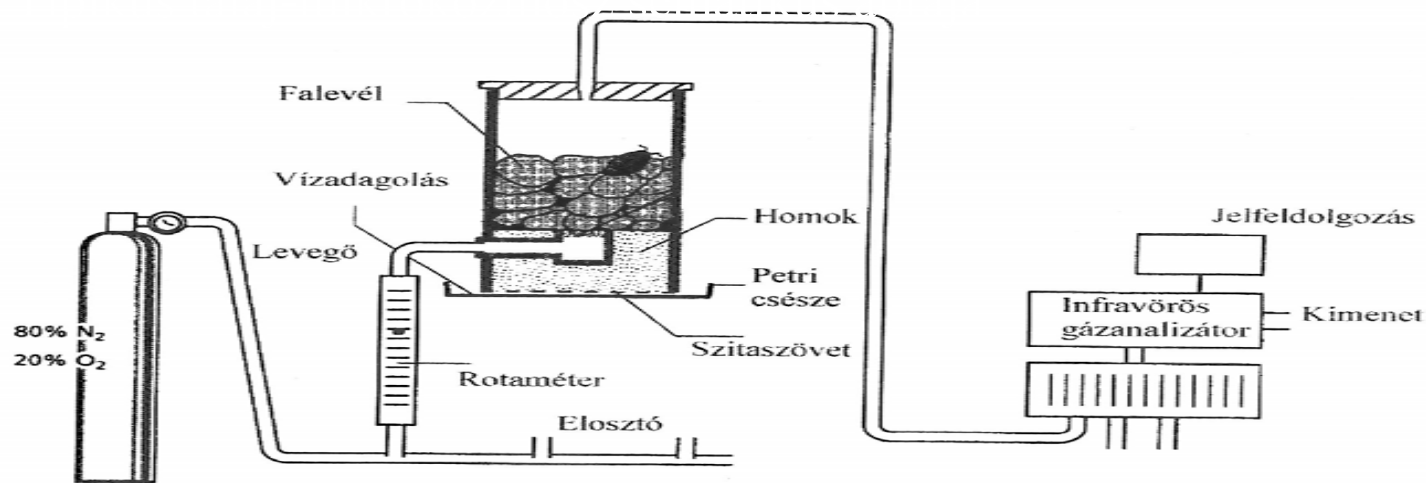
A talajlégzés mérésére szolgáló rendszer ábrája

A levegőztetés mértékének hatása a dízelolaj biodegradációjára

22. ábra

Tipikus talaj-mikrokozmosz sematikus ábrája

A rendszeren levegőt áramoltatunk keresztül.

A termelődött CO₂-ot infravörös gázanalizátorral mérjük

Szennyező-anyag kémiai tulajdonsága	Talaj szilárd fázis szennyezett	Talajvíz szennyezett	Talaj levegő szennyezett
Illékony	Biodegradáción alapuló Talajgőz kiszívása és felszíni kezelése Termikus deszorpció	Biodegradáción alapuló remediáció Sztrippelés	Biodegradáción alapuló remediáció Talajgáz kiszívása és felszíni kezelése
Vízoldható	Biodegradáción alapuló remediáció Fitoremediáció Talajmosás Elektrokinetikai eljárások	Biodegradáción alapuló remediáció Fitoremediáció Talajvíz kiszívás & felszíni kezelés Insitu kémiai ox/red Aktív résfalak	Biodegradáción alapuló remediáció Talajgőz kiszívása és felszíni kezelése
Szorbeálódó	Biodegradáción alapuló remediáció Biológiai kioldás Fitoremediáció Extrakció Szemcseméret szerinti frakcionálás Termikus deszorpció Talajégetés/Pirolízis Vitrifikáció Elektrokinetikai eljárás	Biodegradáción alapuló remediáció Talajvíz kiszívás és felszíni kezelés	Biodegradáción alapuló remediáció Talajgáz kiszívása és felszíni kezelése

Szennyező- anyag kémiai tulajdonsága	Talaj szilárd fázis szennyezett	Talajvíz szennyezett	Talaj levegő szennyezett
Illékony	Gázadszorpció szilárd fázison Kémiai immobilizáció	Biológiai immobilizáció Kémiai immobilizáció	Izoláció Kémiai immobilizáció
Vízoldható	Biológiai immobilizáció Fitostabilizáció Szorpció növelése Kémiai oxidáció/redukció Fizikai-kémiai stabilizáció	Biológiai immobilizáció Rhizofiltráció Szorpció növelése Kicsapás, oldhatóság csökkentése Kémiai ox./redukció	Izoláció Fizikai-kémiai immobilizáció (kicsapás, szorpció növelése)
Szorbeálódó	Biológiai immobilizáció Fitostabilizáció Szorpció növelése Kémiai oxidáció/redukció Fizikai-kémiai stabilizáció Vitrifikáció, kerámiába ágyazás	Biológiai immobilizáció Rhizofiltráció Szorpció növelése Kicsapás, oldhatóság csökkentés Kémiai oxidáció/redukció	

Bioremediáció

Biodegradáción alapuló

A baktériumok végtelen genetikai és biokémiai potenciálja biztosítja a szerves szennyezőanyagok lebontását a talajban illetve a talajvízben.

A holt szerves anyagokhoz hasonló útvonalon kerül a szennyezőanyag az elemek körforgalmába.

**Biodegradáció fajtái: Energia-termeléssel összekötve
  Kometabolizmussal (energia nem termelődik)**

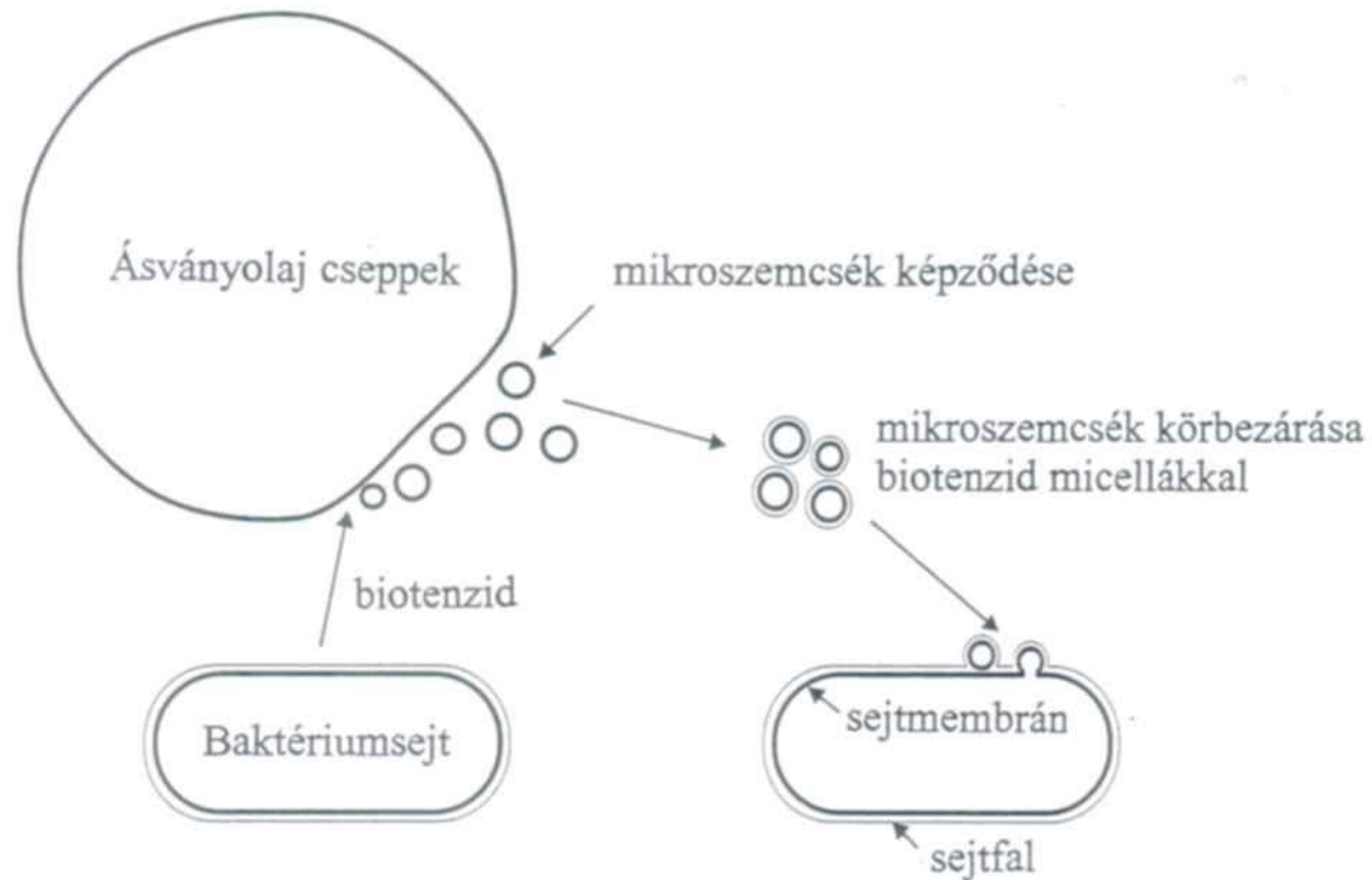
Redoxpotenciáltól függően: aerob / fakultatív anaerob / anaerob

Teljes mineralizáció vagy részleges bontást követő átalakulás, pl. humuszképződésben való részvétel. Ez már átvezet a mikrobiológiai stabilizációs módszerekhez.

Mikrobiológiai stabilizáción alapuló

Szerves szennyezőanyagok irreverzibilis beépülése humuszanyagokba vagy szervetlenek irreverzibilis megkötése vagy átalakulása (pl. fémszulfidokká).

Természetes tenzidek

Fitoremediáció

Fitoextrakció

Talajból: hiperakkumuláló, felszín feletti részekben, nagy biomassa, égetés, hamu veszélyes hulladék, visszanyerés

Talajvízből: gyökérzónás kezelés: fűzfa, nád, sás

Felszíni vízből: rhizofiltráció: élőgépek

Fitostabilizáció

**Rezosztens fajok: növény általi fizikai talajmegkötés,
kémiai+biológiai stabilizáció**

Kombinált kémiai és fitostabilizáció

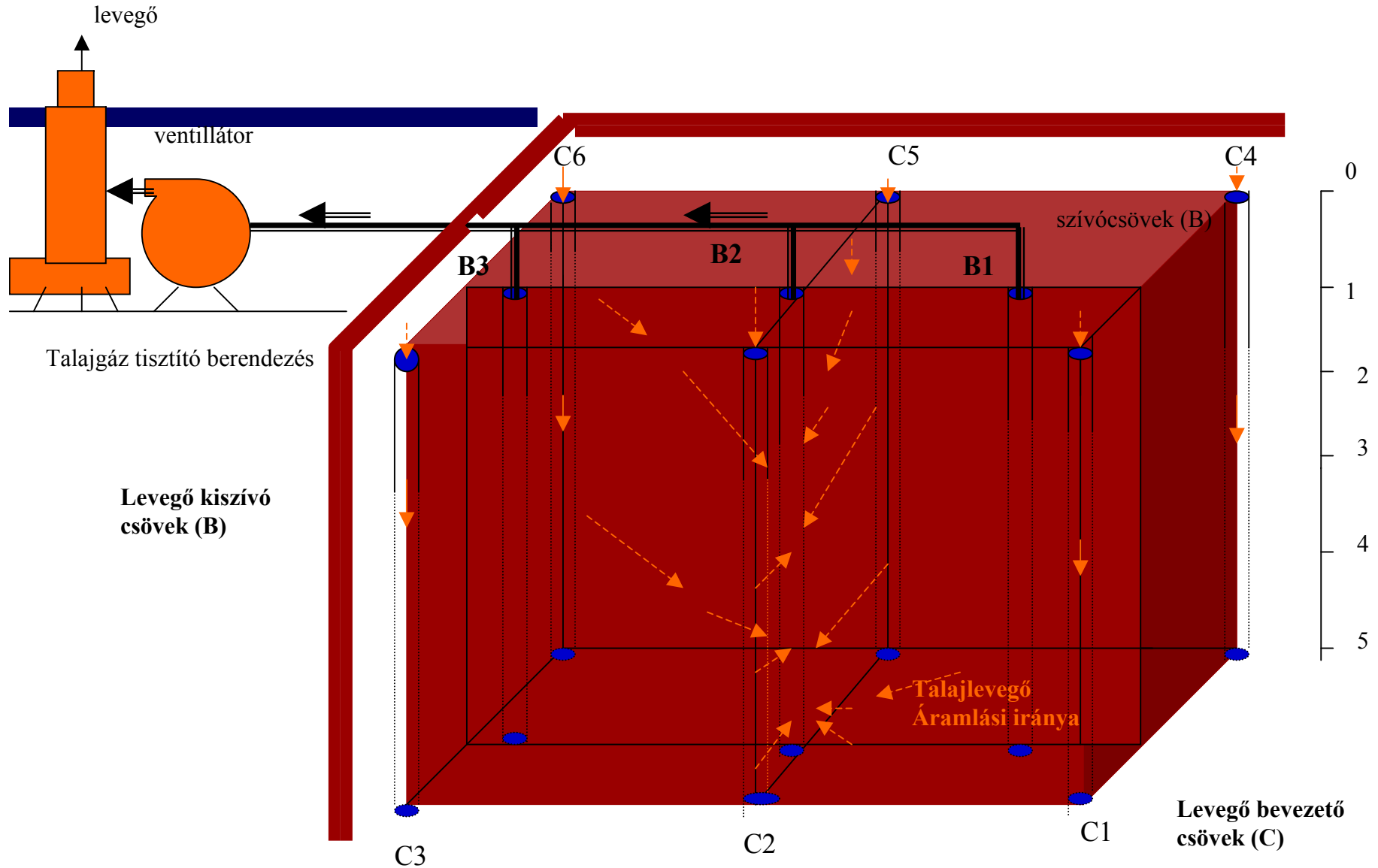
Növényi bioakkumuláció mechanizmusai

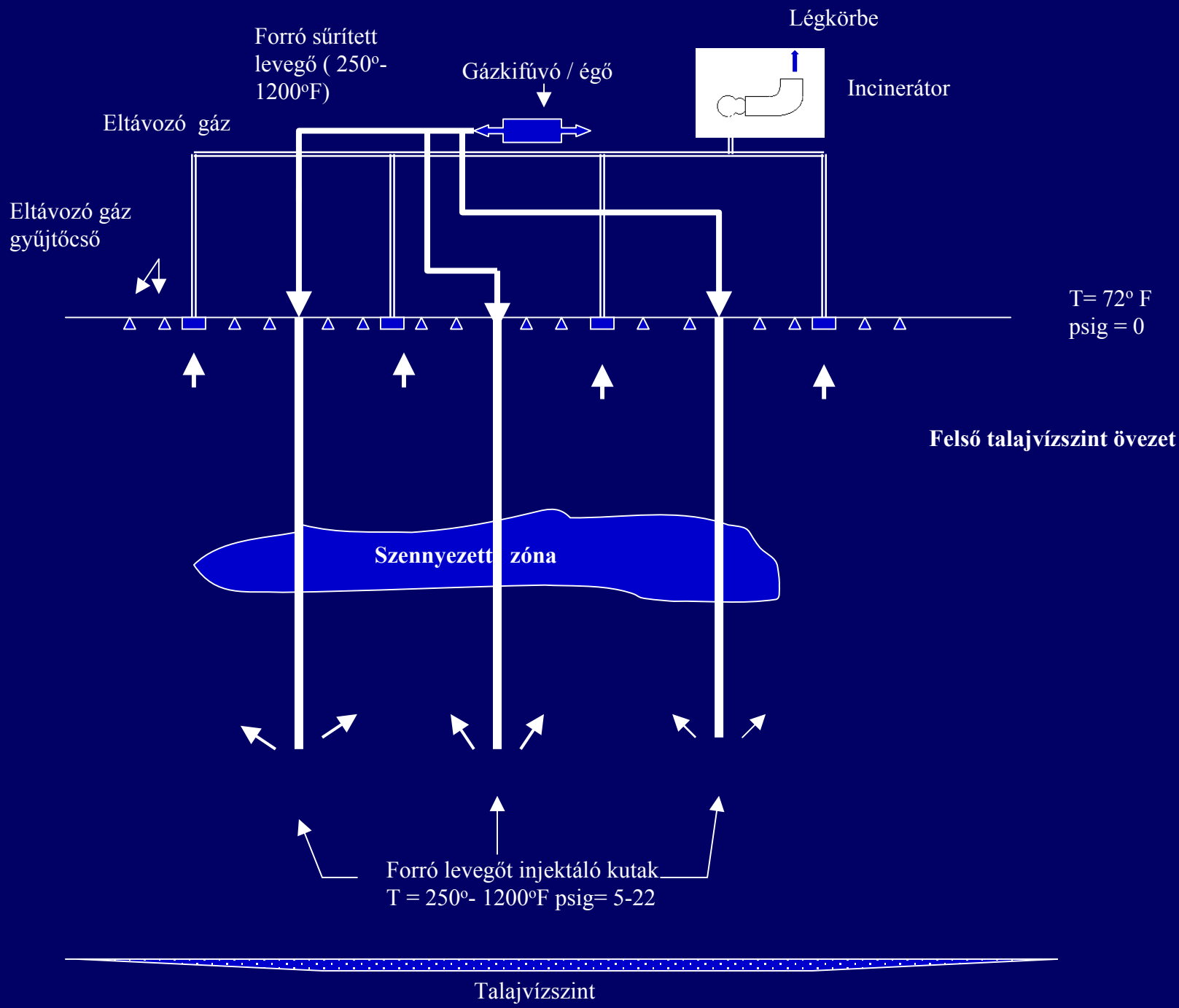
A toxikus fém a táplálékláncba elsősorban a növényeken keresztül kerül. Az adaptációs mechanizmus lehet:

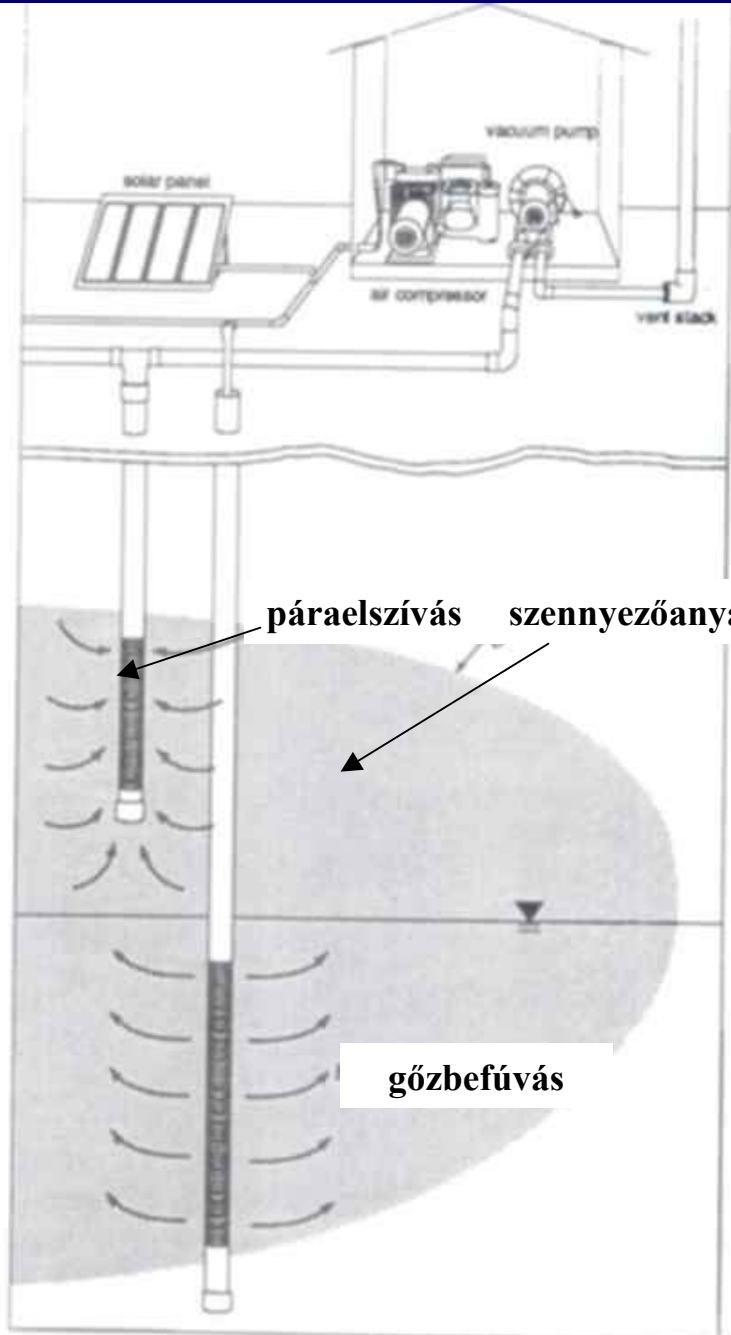
- a rhizoszférában csapja ki, így sem a gyökérben, sem pedig a szárban nem mérhető nagy fém koncentráció (pl. *Epilobium sp.*)
- a gyökérben raktározza, nem szállítja el a szárba (pl. *Elytrigia repens*, *Poa annula*, *Scirpus holoschenus*)
- csak a szárban és a levelekben raktározza el (pl. *Inula viscosa*, *Euphorbia dendroides*, *Arundo dorax*)
- a vakuolumokban immobilizálja
- a sejtfalban immobilizálja
- mind a gyökérben, mind a szárban raktározza a fémekeket az anyagcseréjéből kiiktatva (pl. *Cistus salviifolius*, *Helichrysum italicus*).

Passzív módszerekre

In situ bioventillációs talajtisztítási technológia vázlatja

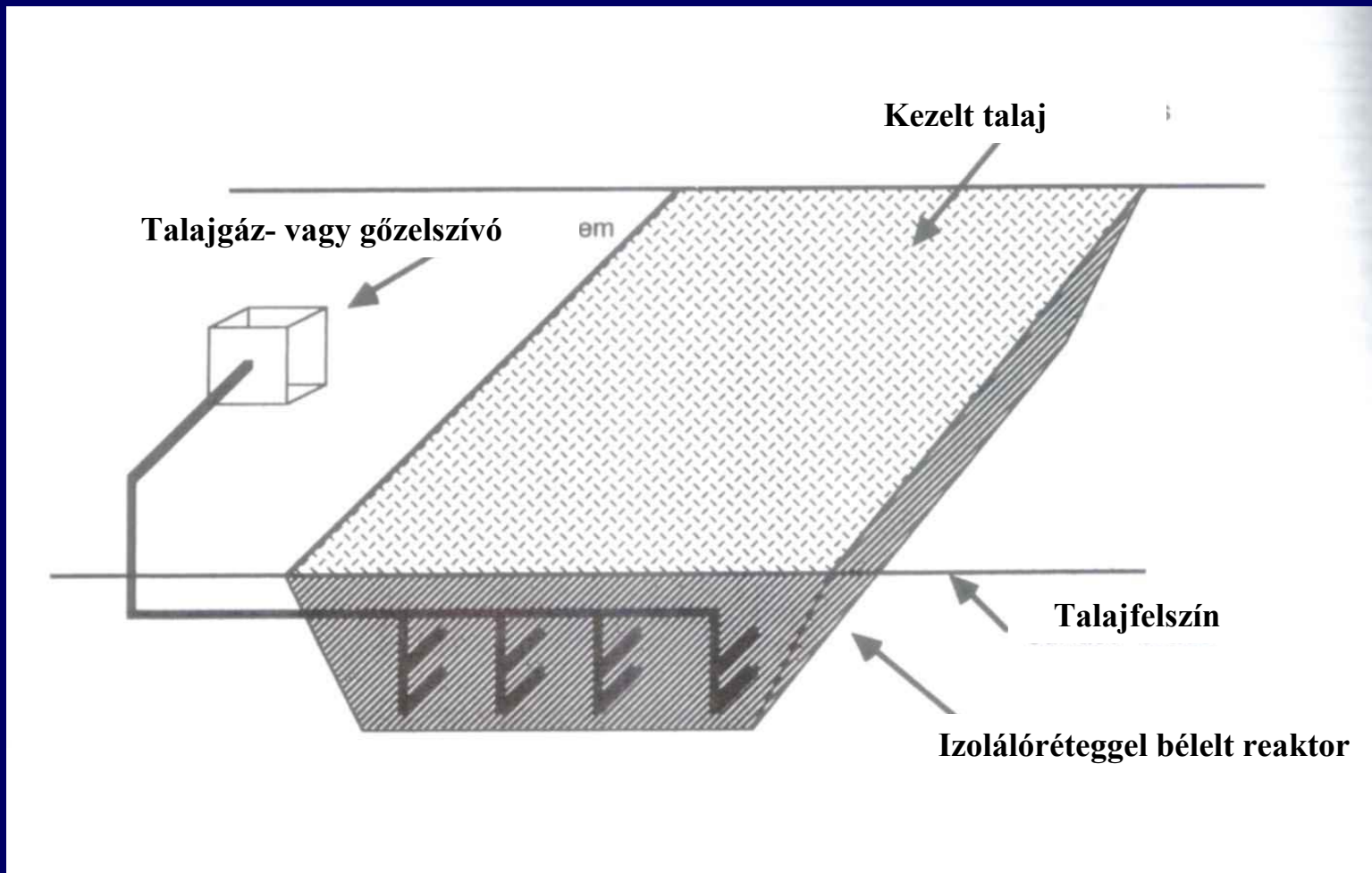

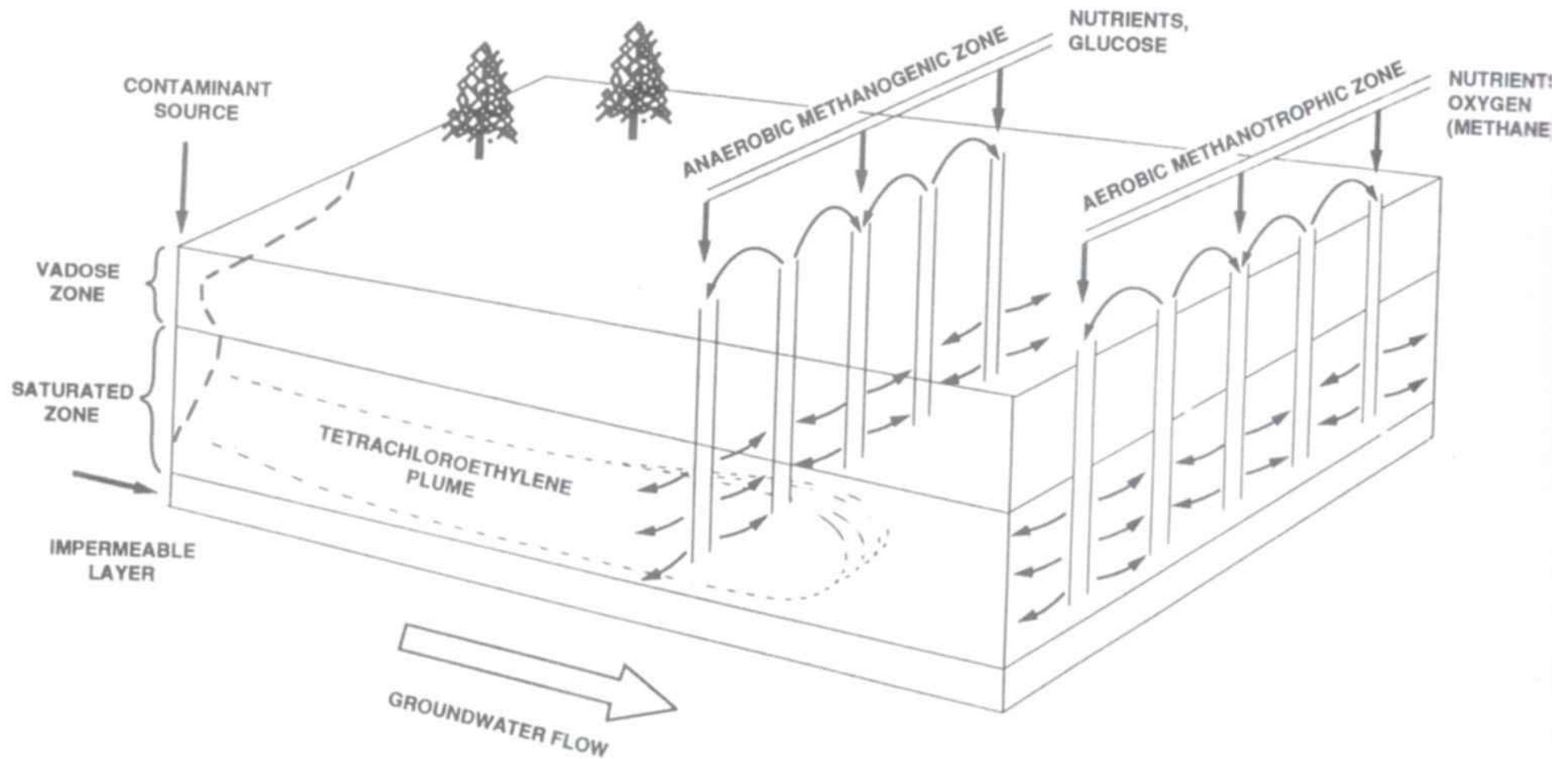

Subsurface Vapor Extraction and Steam Injection - Groundwater Remediation

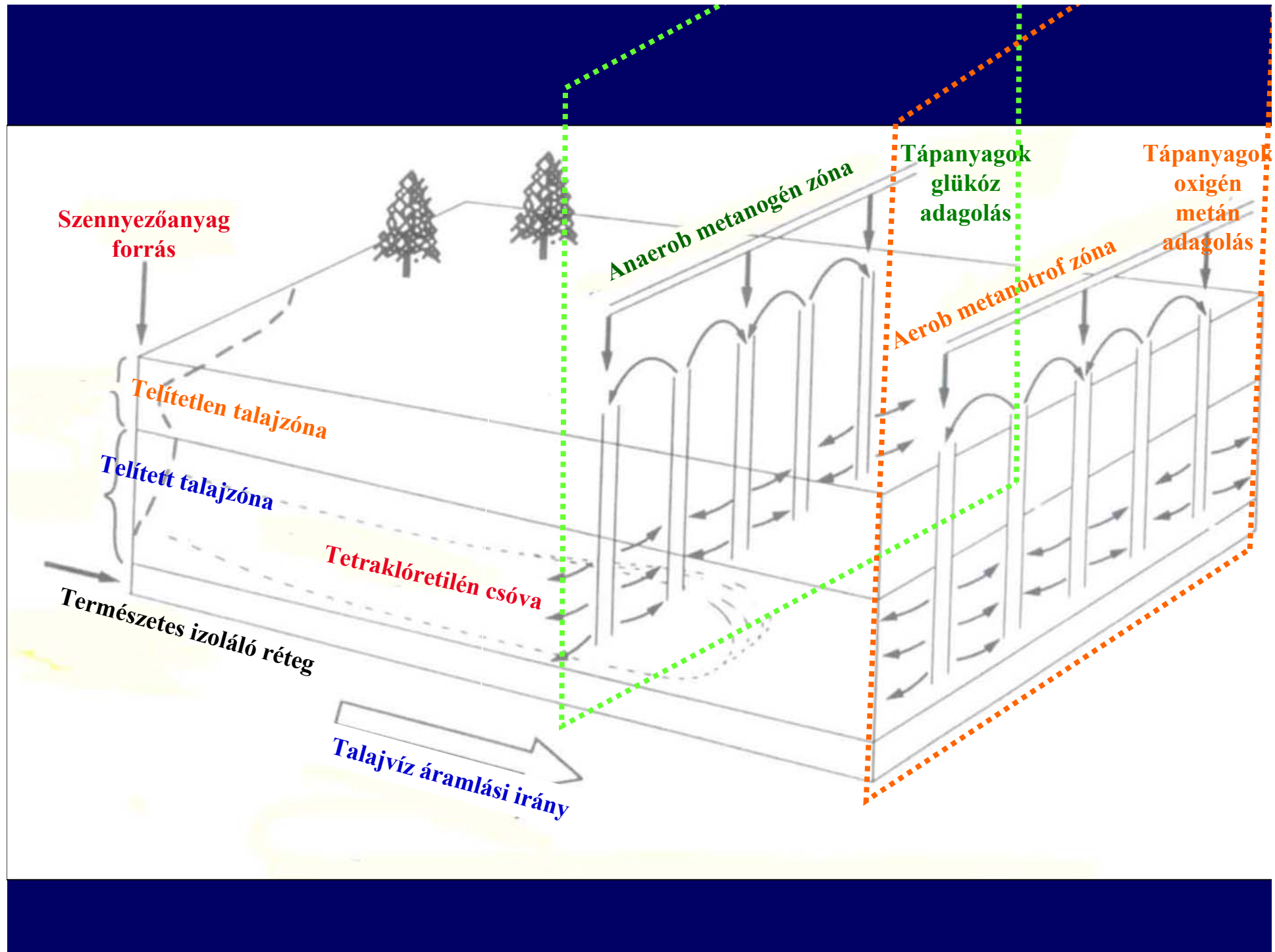

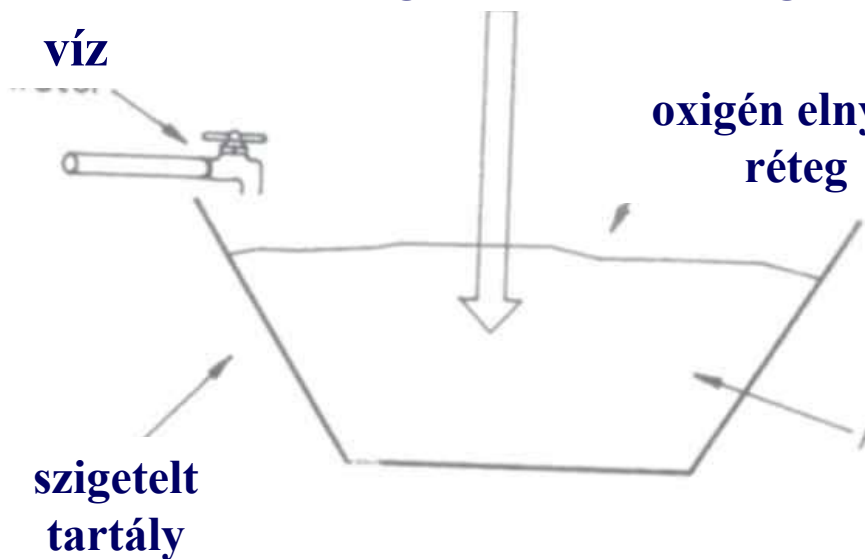
Biológiai kezelés szilárd fázisban, reaktorban

Két zónás in situ bioremediáció

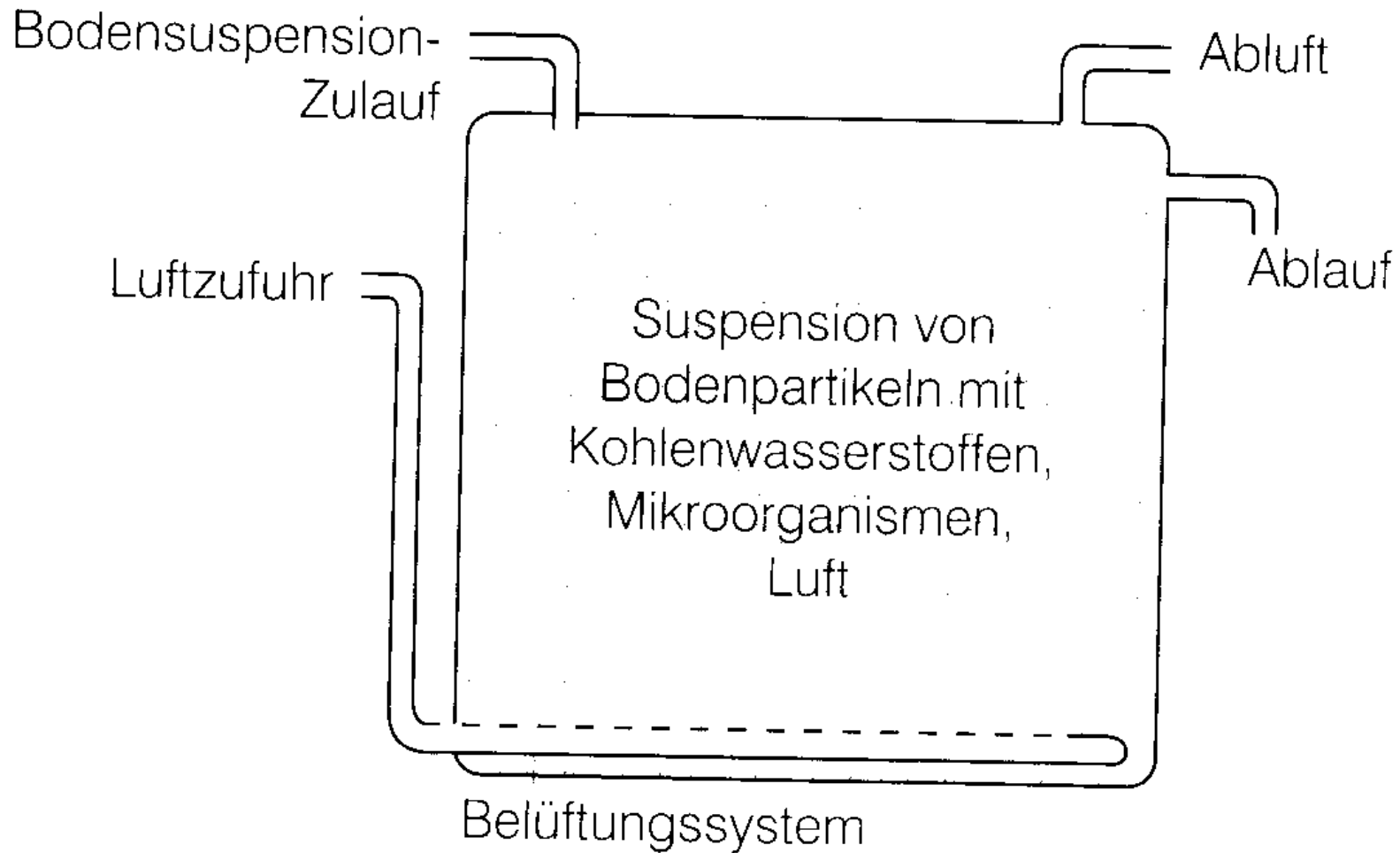

**szénforrás és anaerob
mikroorganizmusok beadagolása**

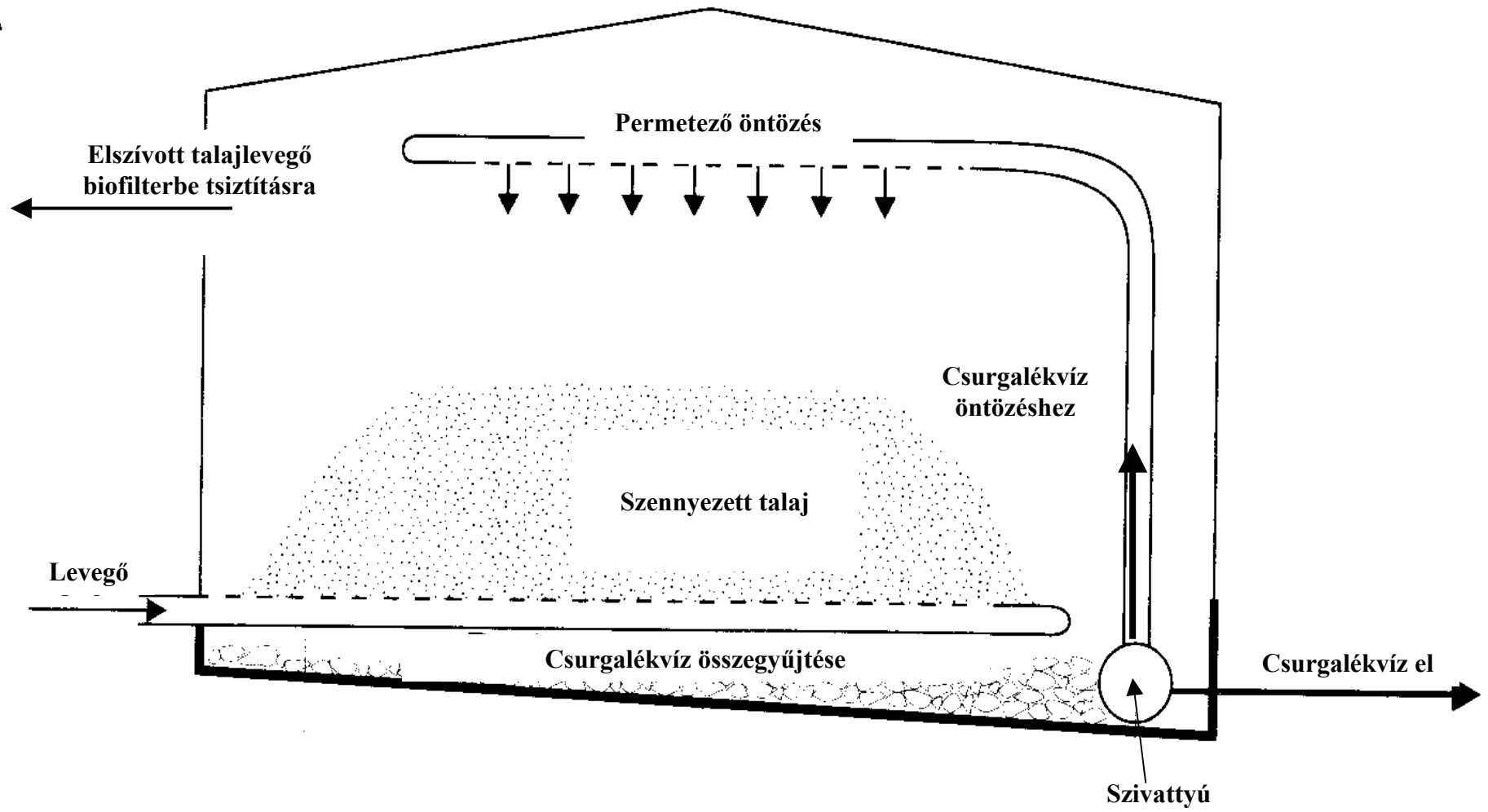
**Dinoseb-bel
szennyezett talaj**

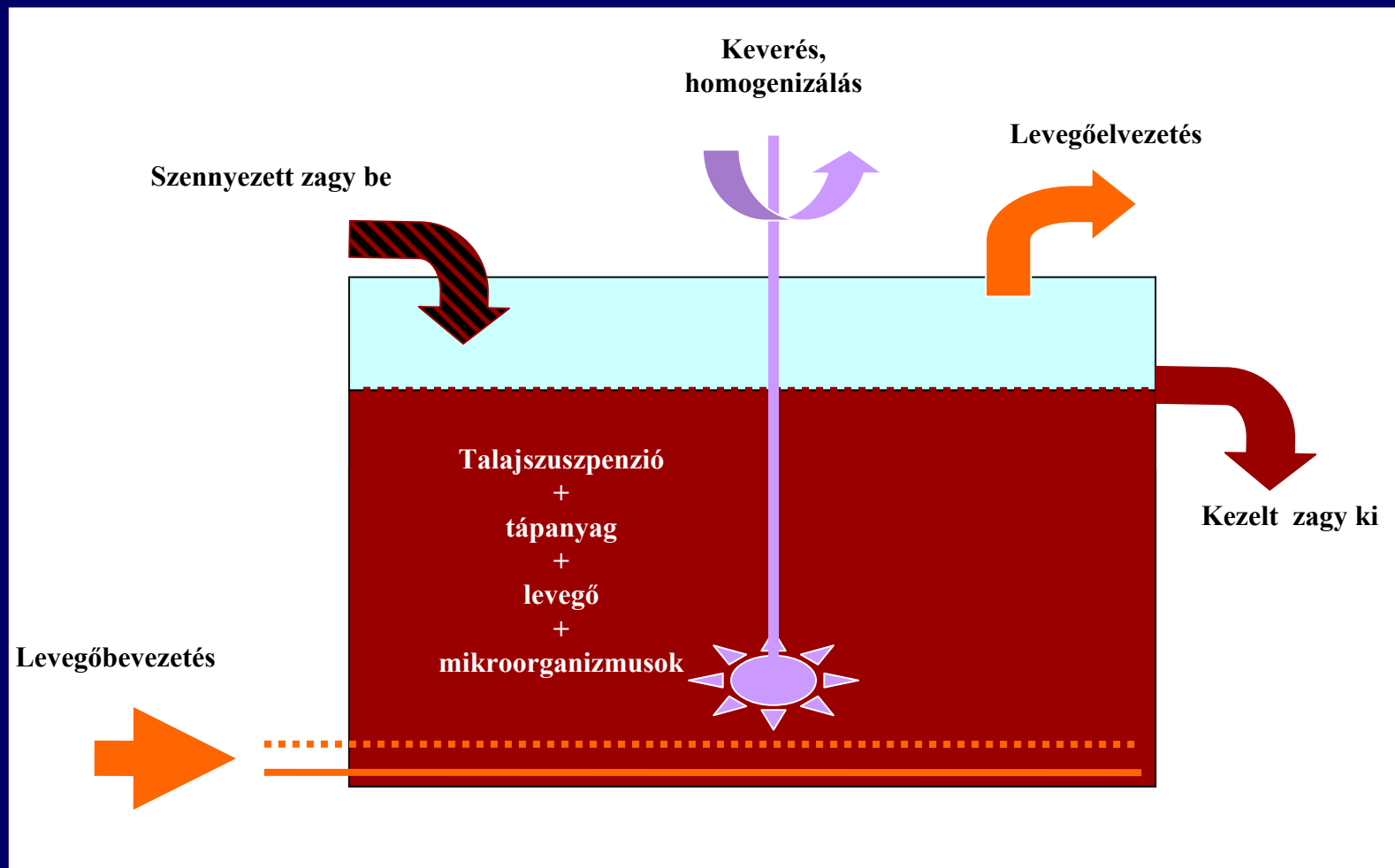
Anaerob biológiai talajkezelés iszapfázisban

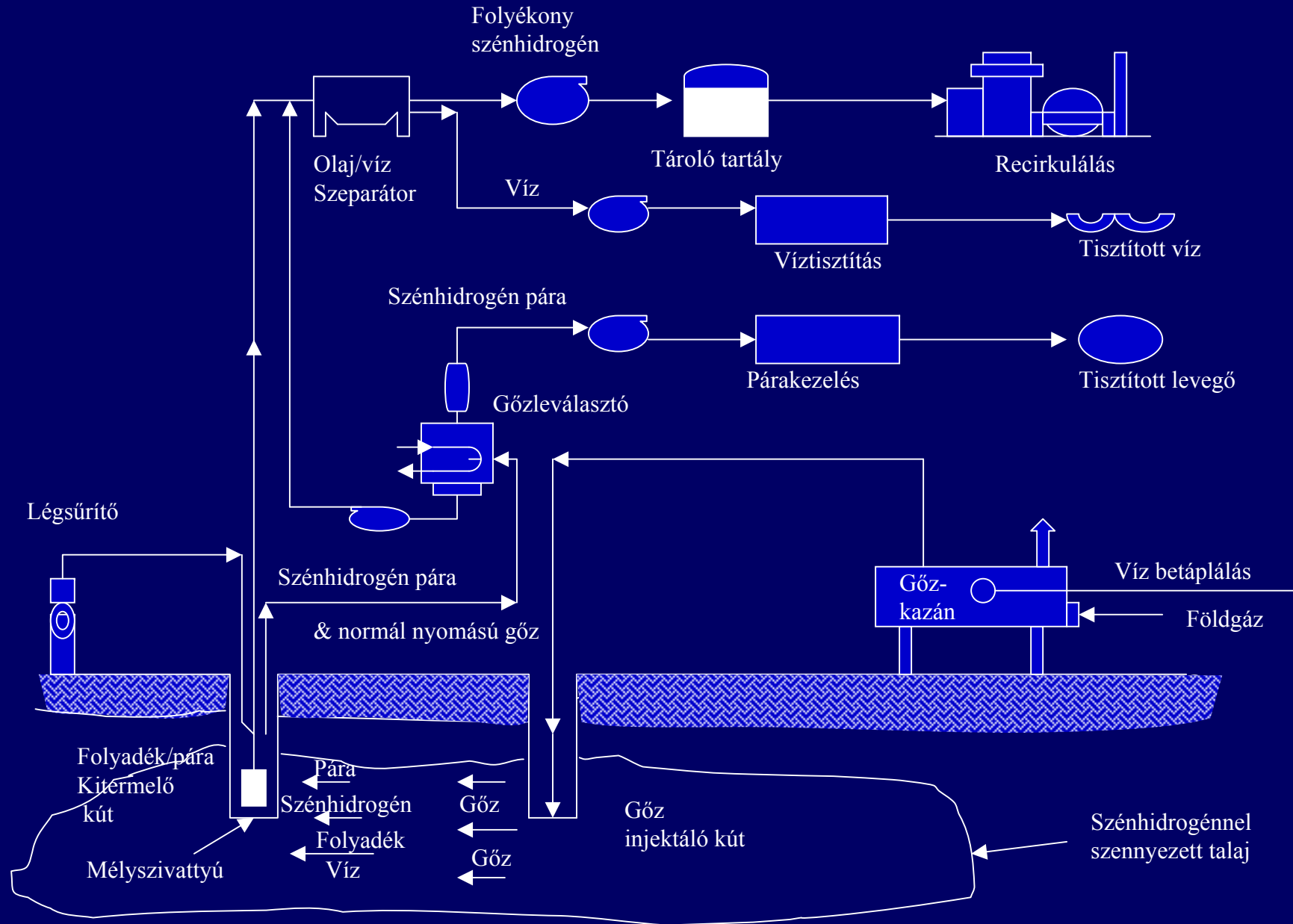
**Suspensions-Bioreaktor
(Slurry-Reaktor)**

A

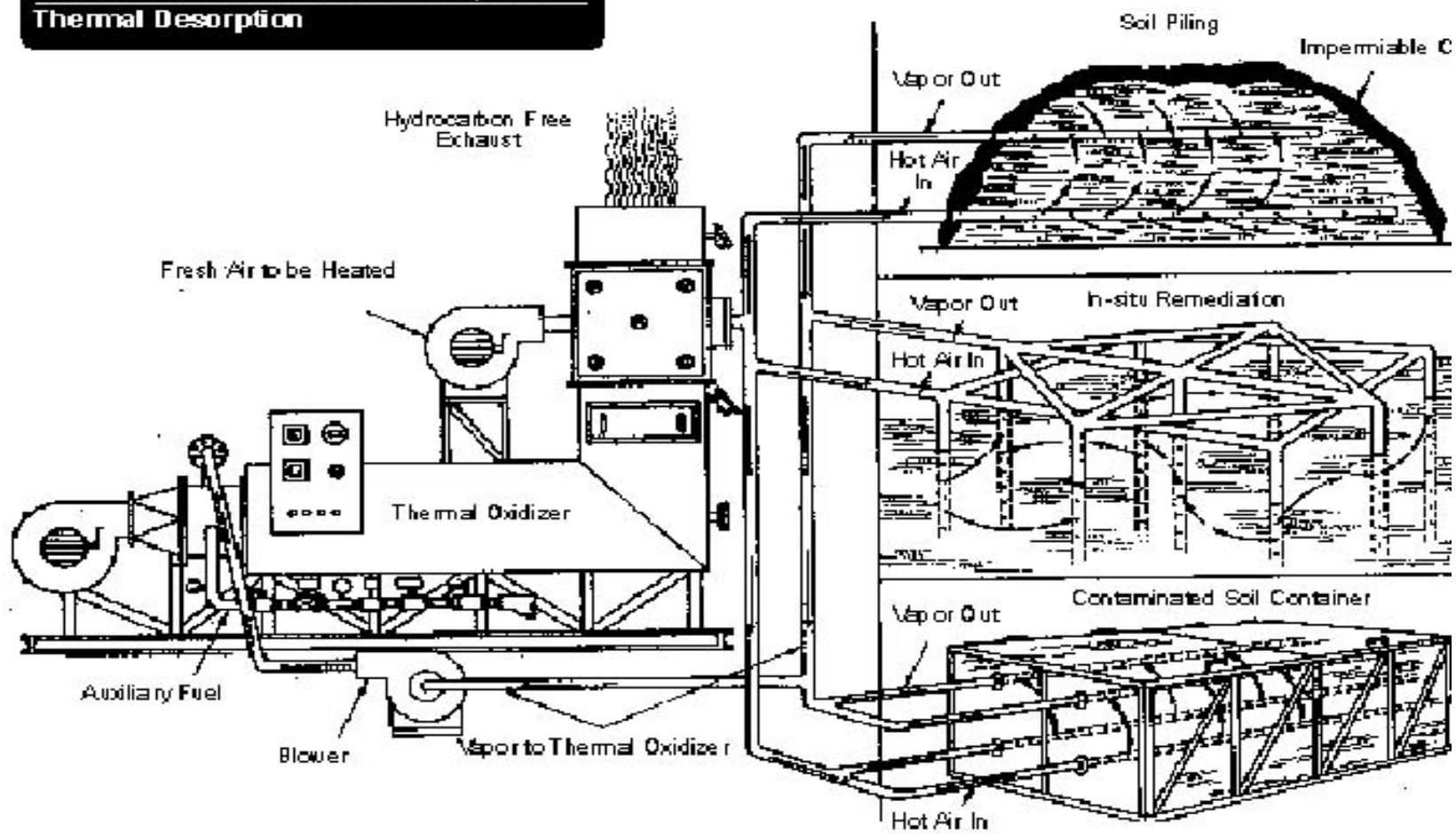

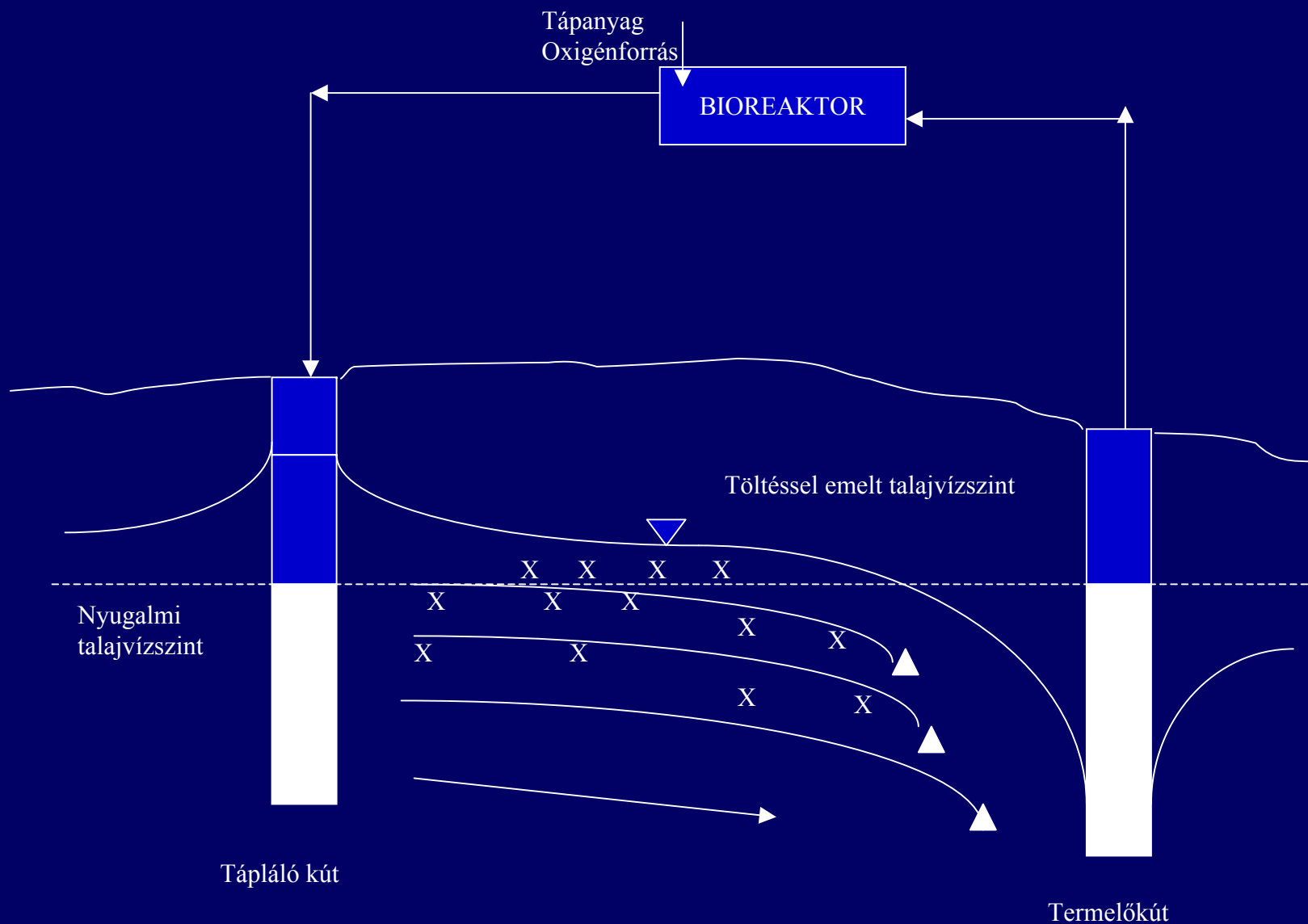
TALAJPÁRA KITERMELES

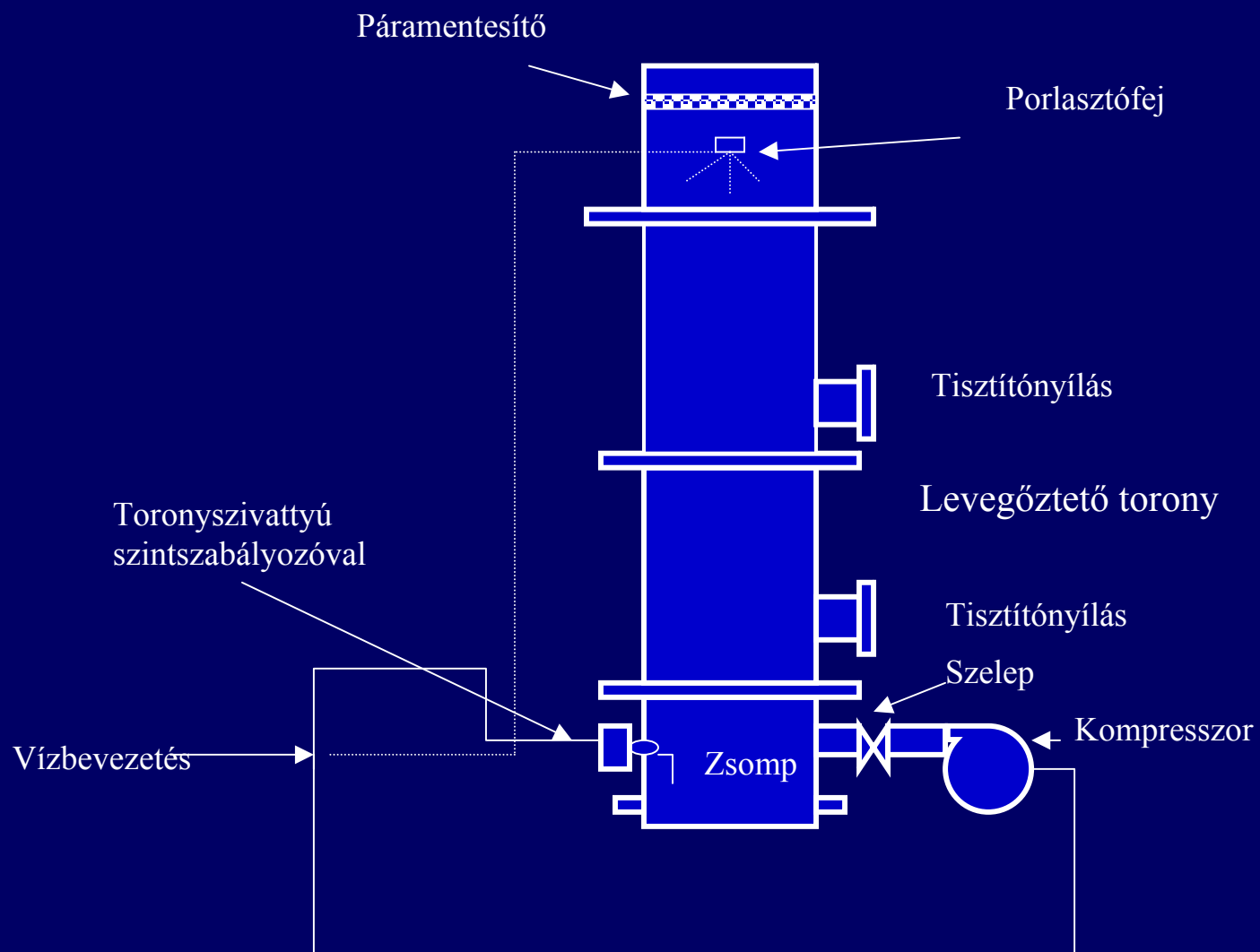
Hrubetz Environmental Services, Inc.
Thermal Desorption

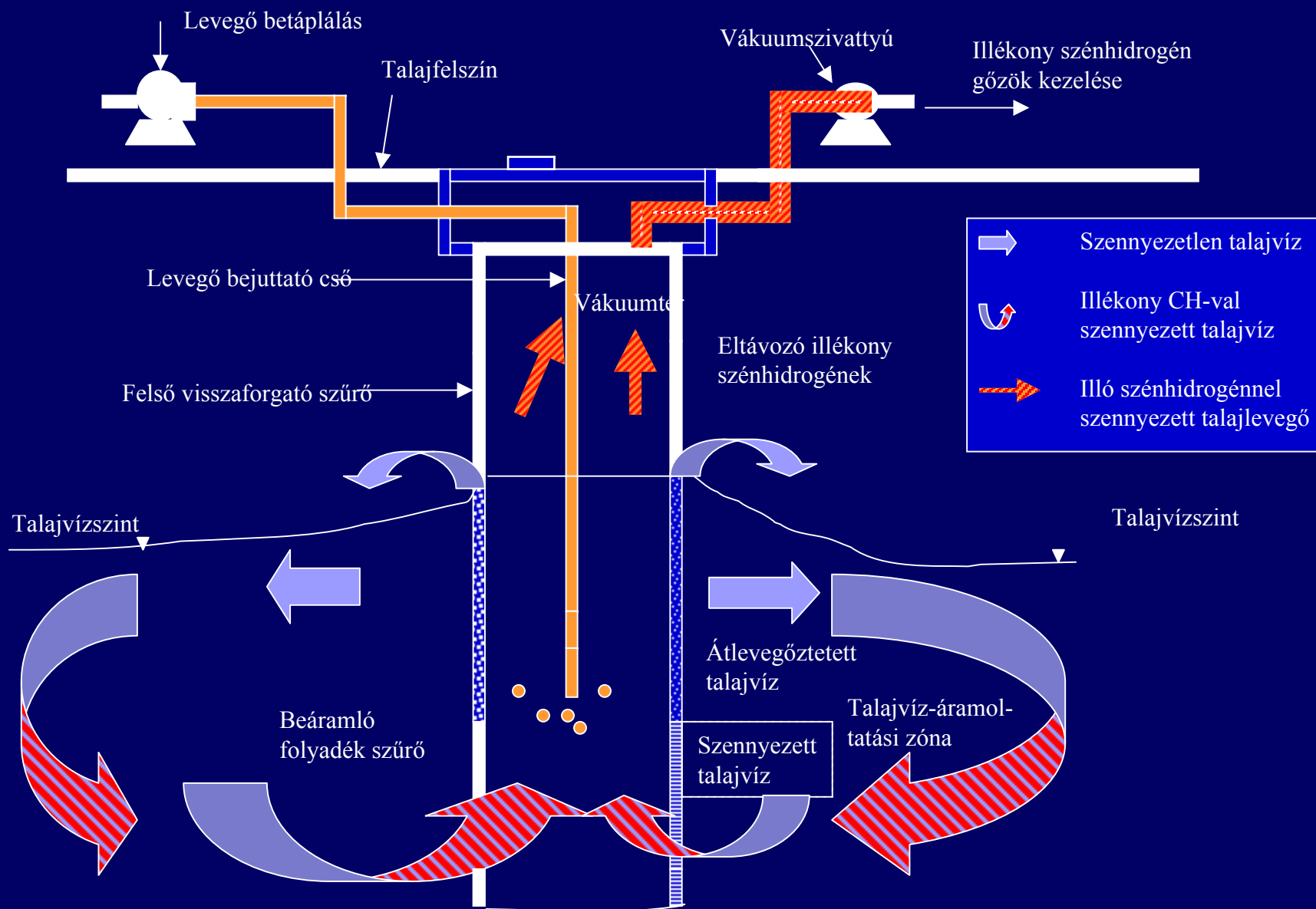

IN SITU BIOLÓGIAI KEZELÉS

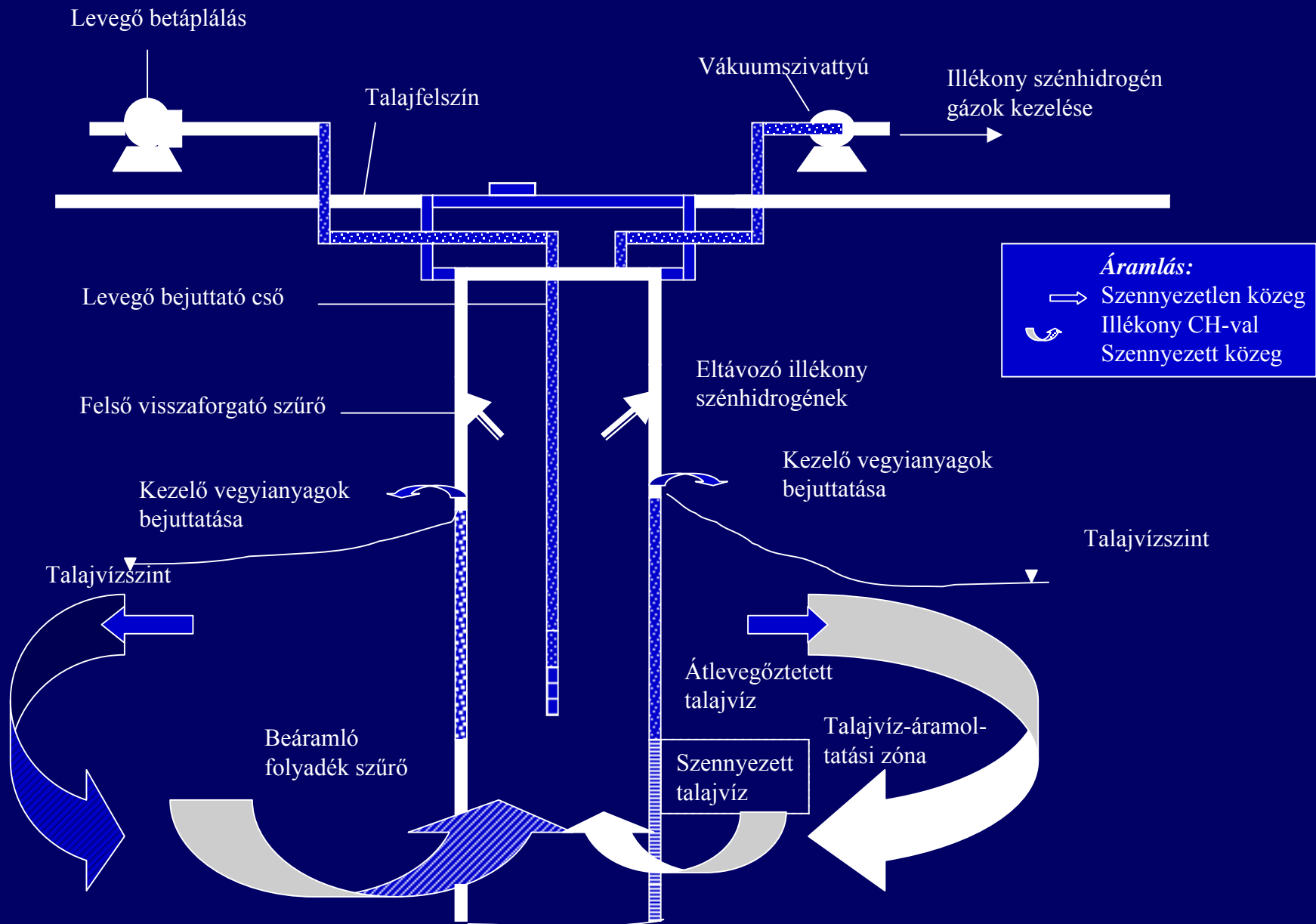
FOLYADÉK LEVEGŐZTETÉS (AIR STRIPPING)

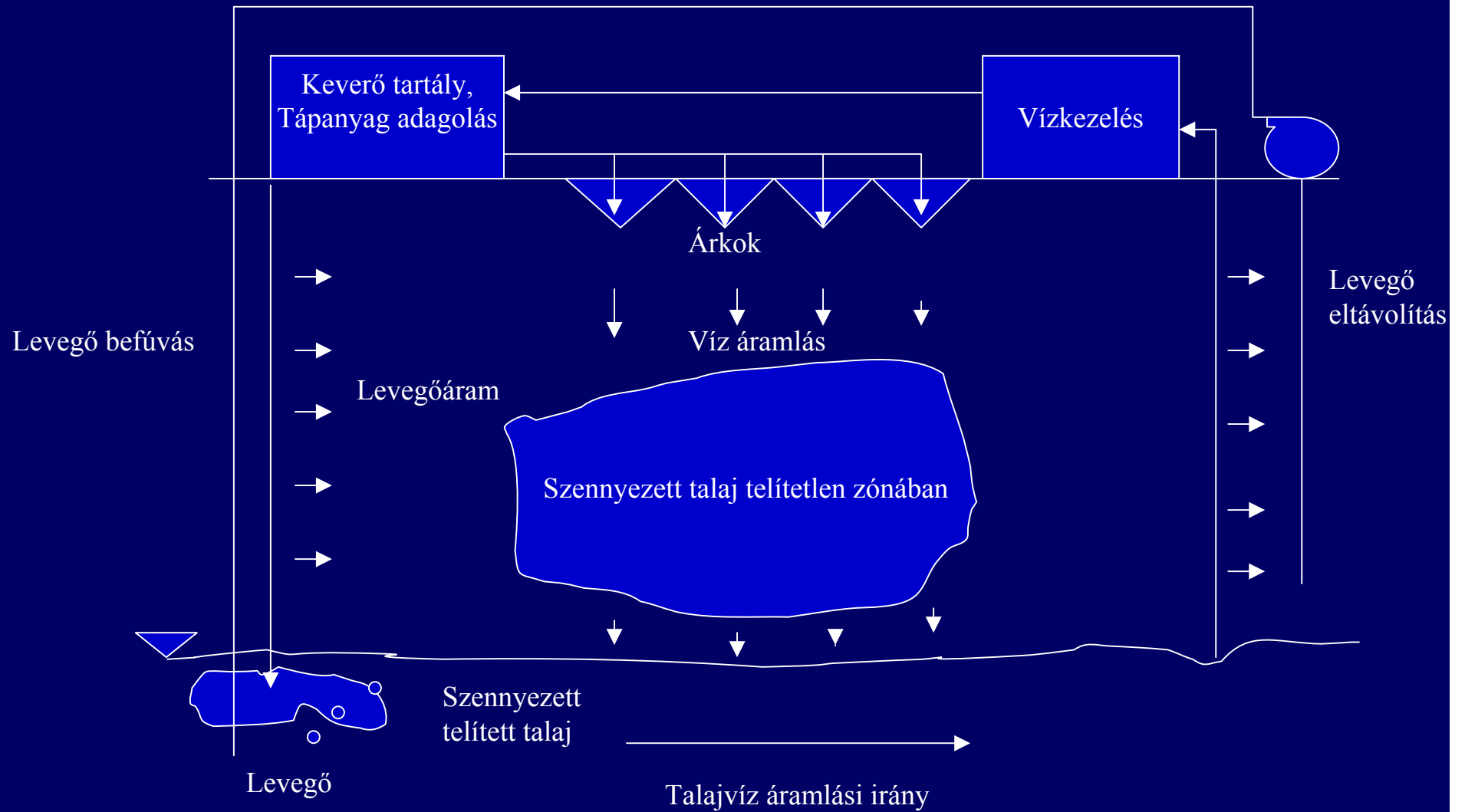
Talajpára sztrippelése injektáló-kitermelő kúttal

Talajpára sztrippelése injektáló-kitermelő kúttal

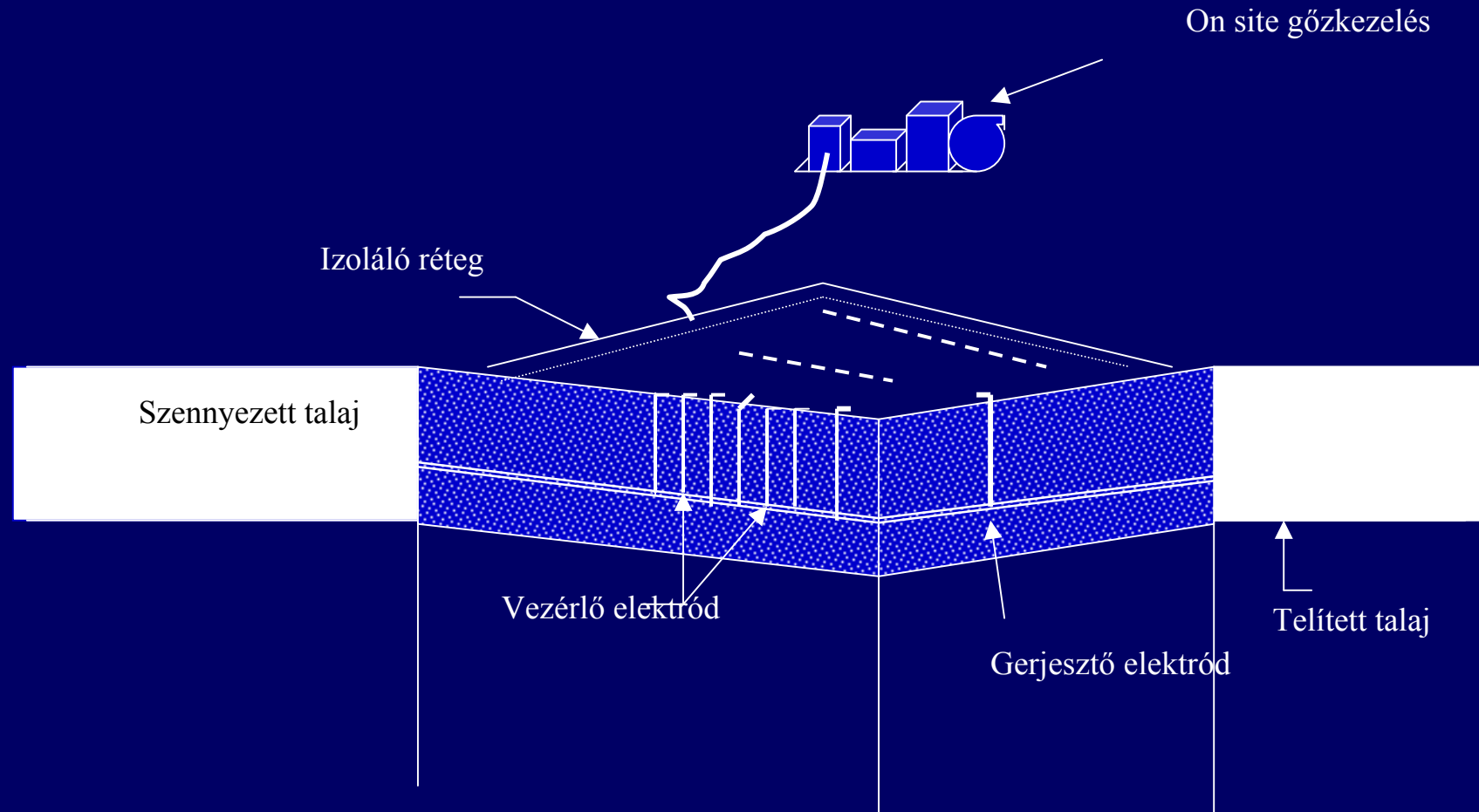
In situ remediációs technológiák összefoglalása

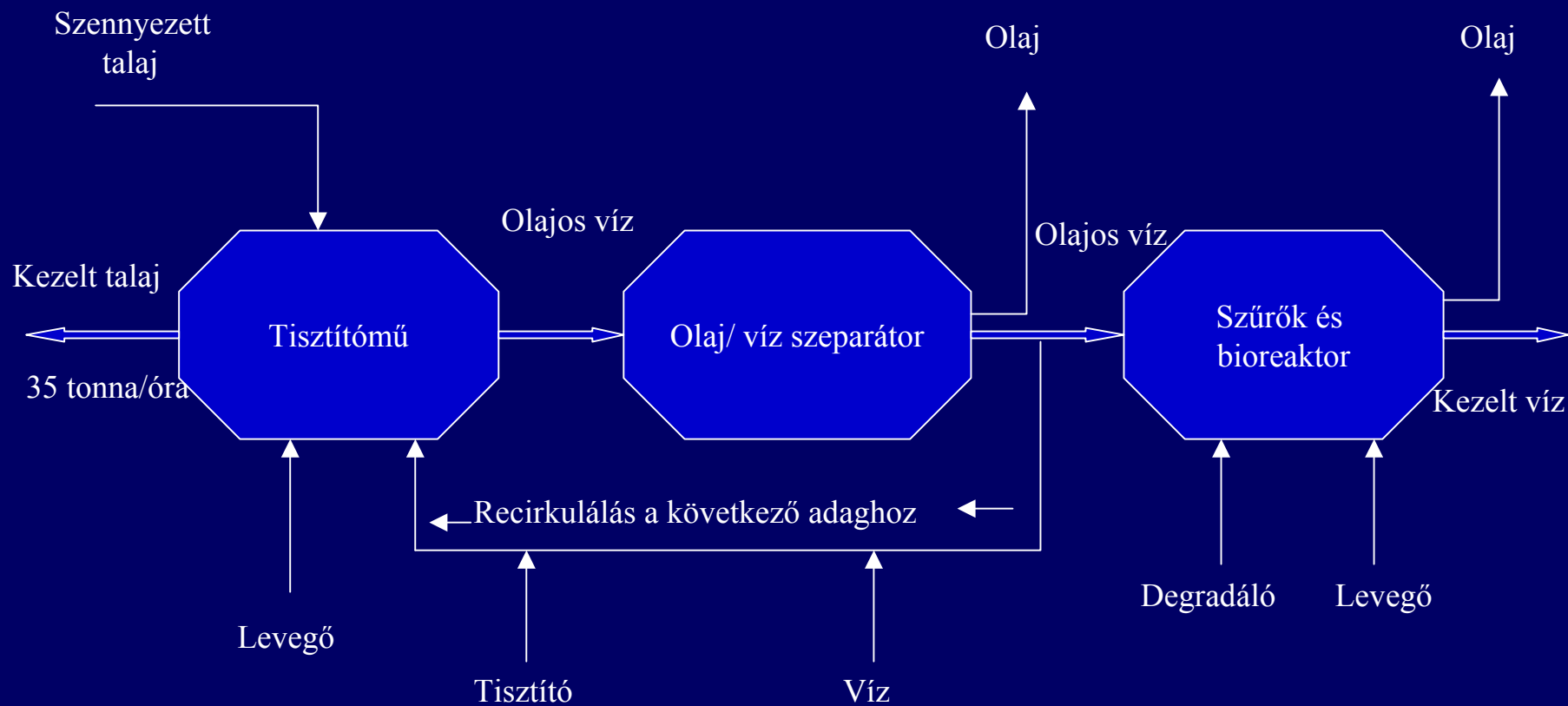

In situ biodegradációs eljárás talajra ex situ talajvízkezeléssel kombinálva

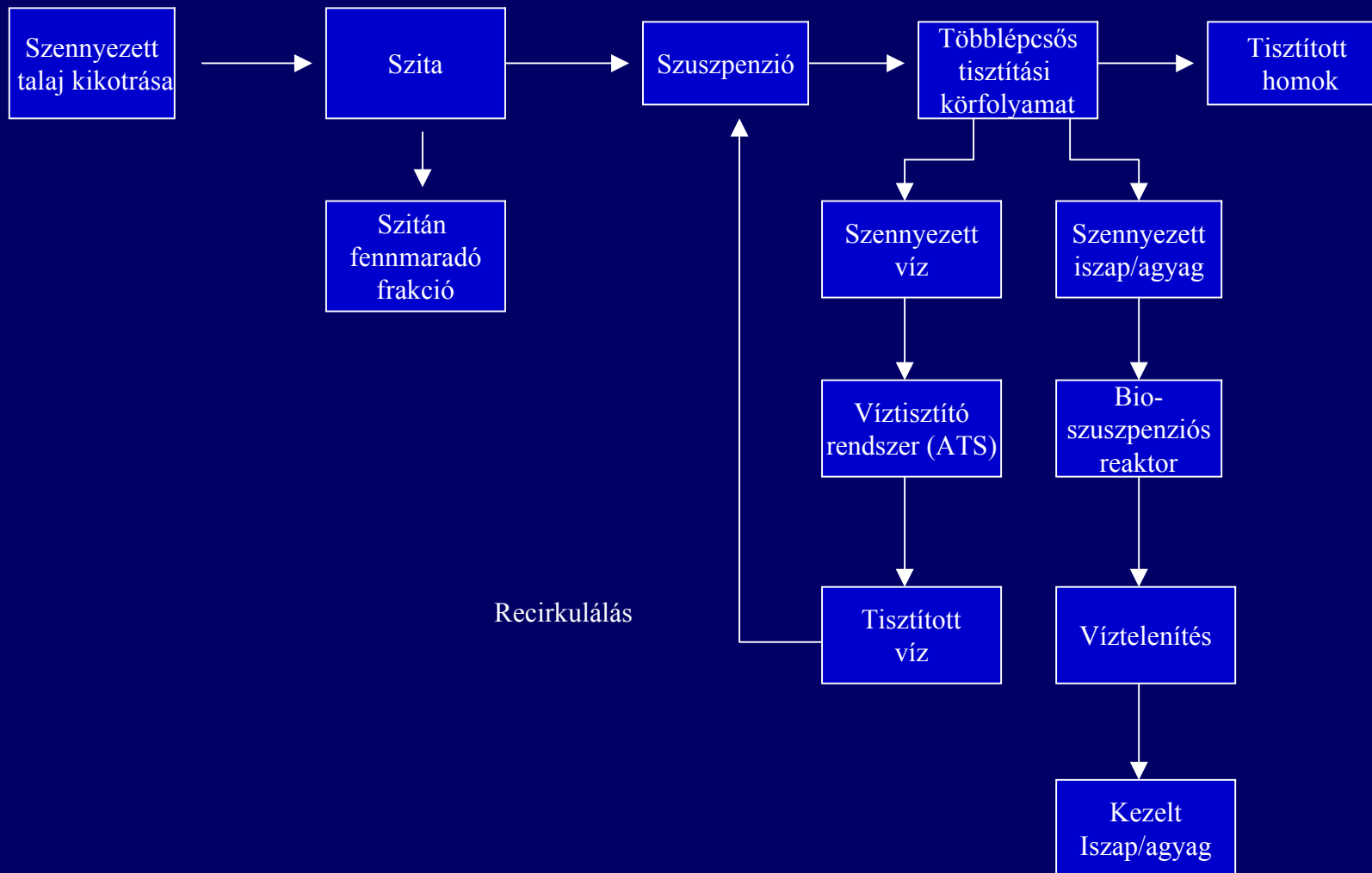
Radiofrekvenciás in situ talajmelegítés

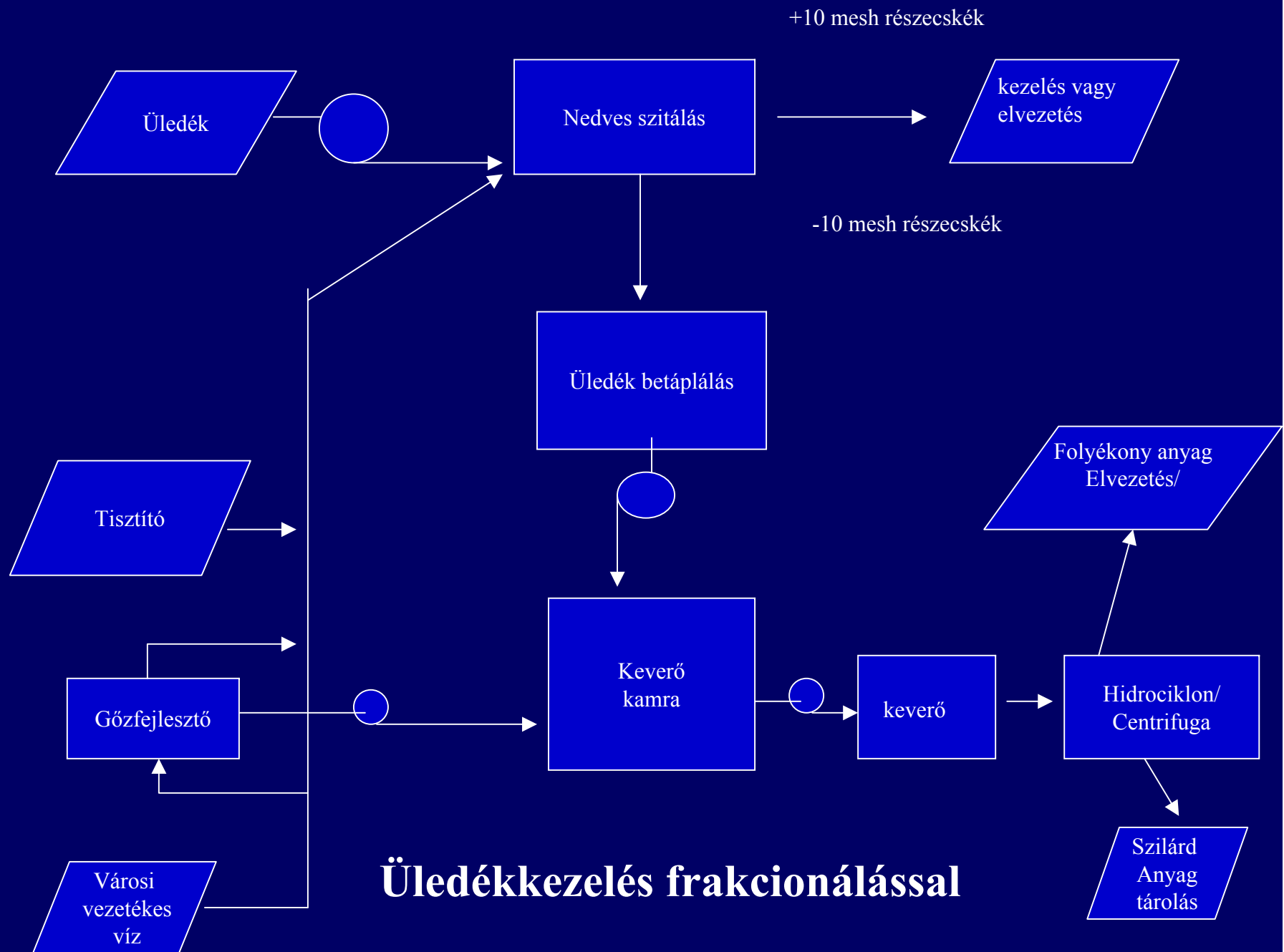

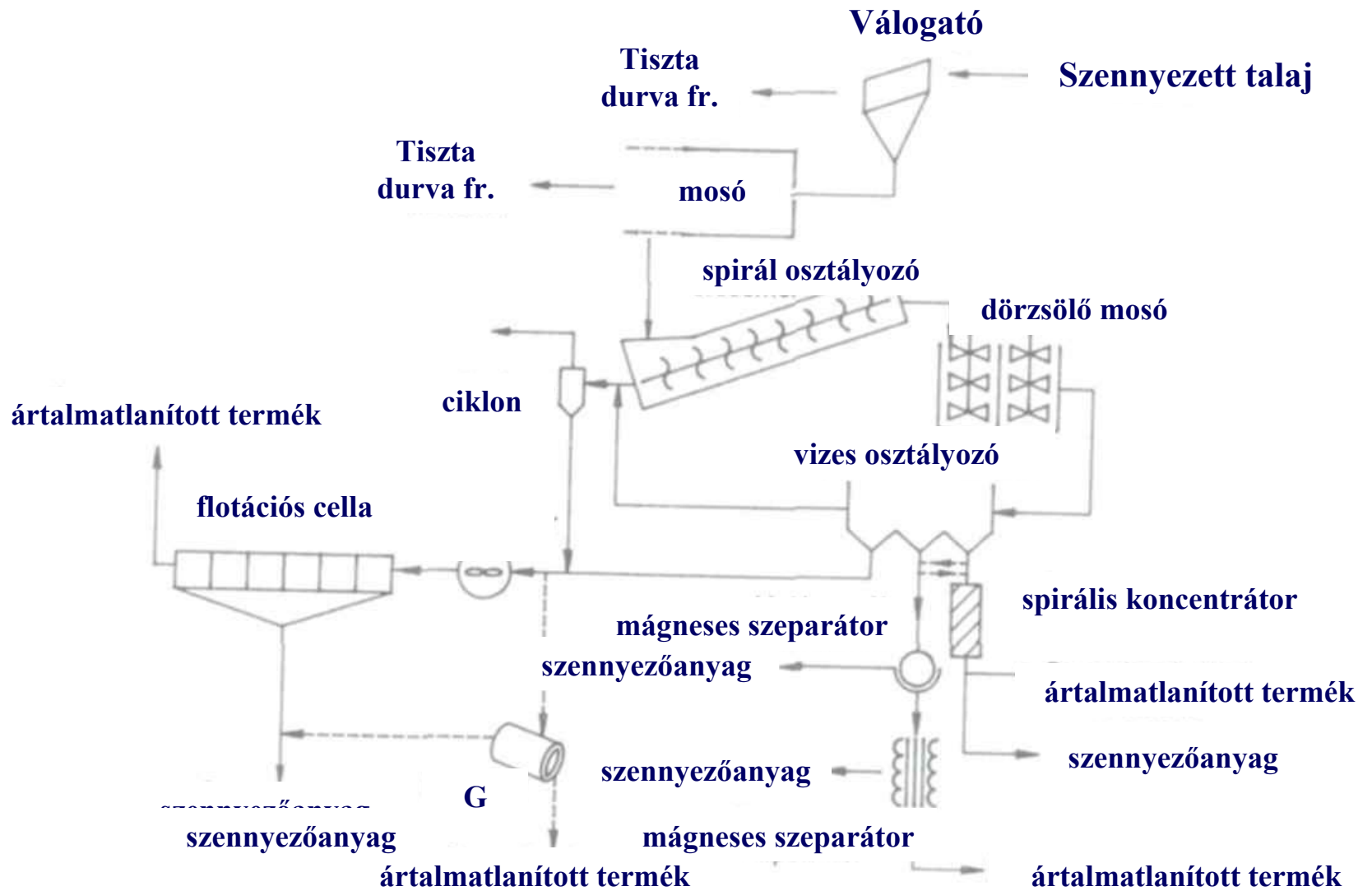
Talajmosási folyamat

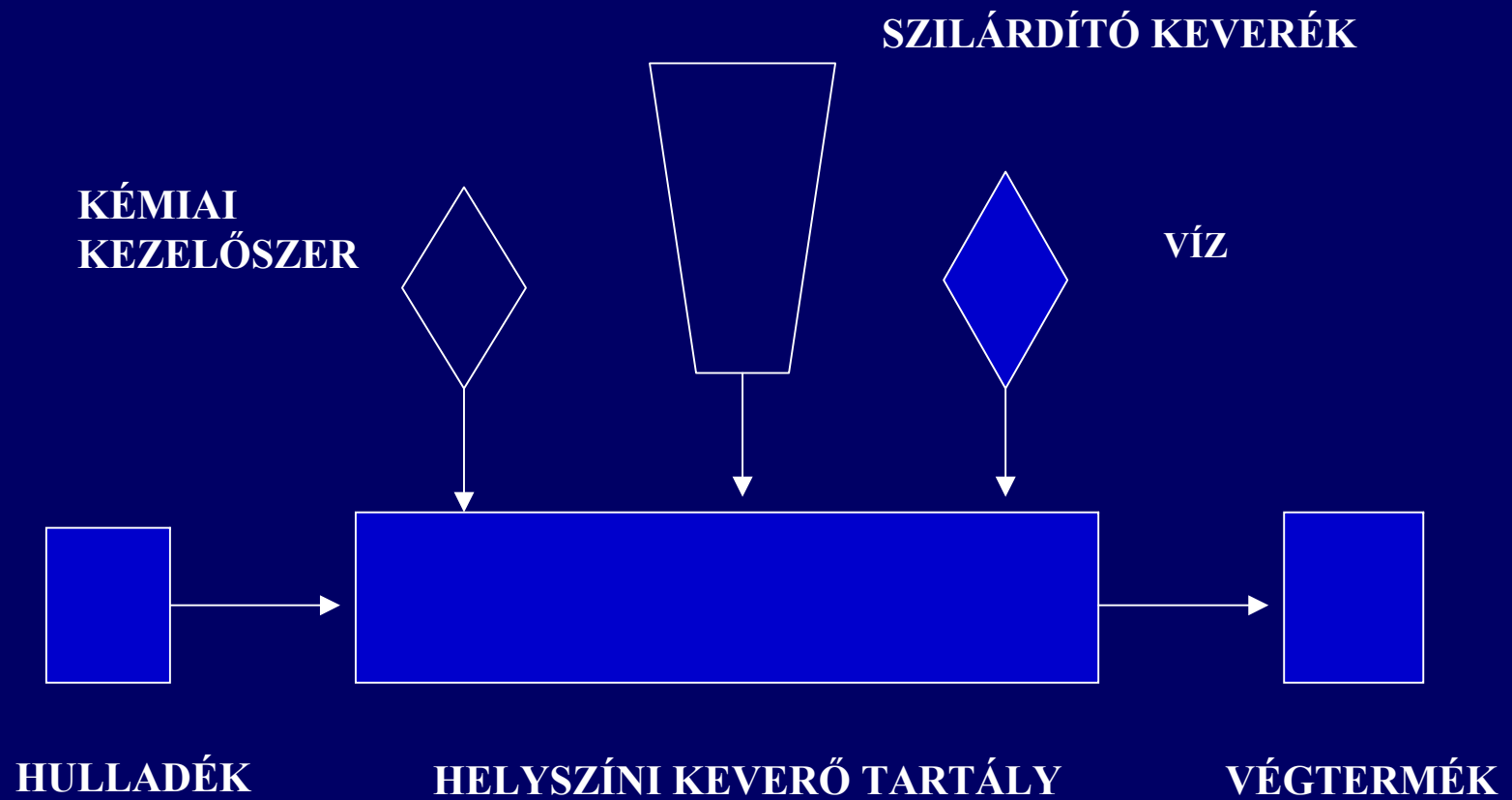
Egyszerű talajmosás

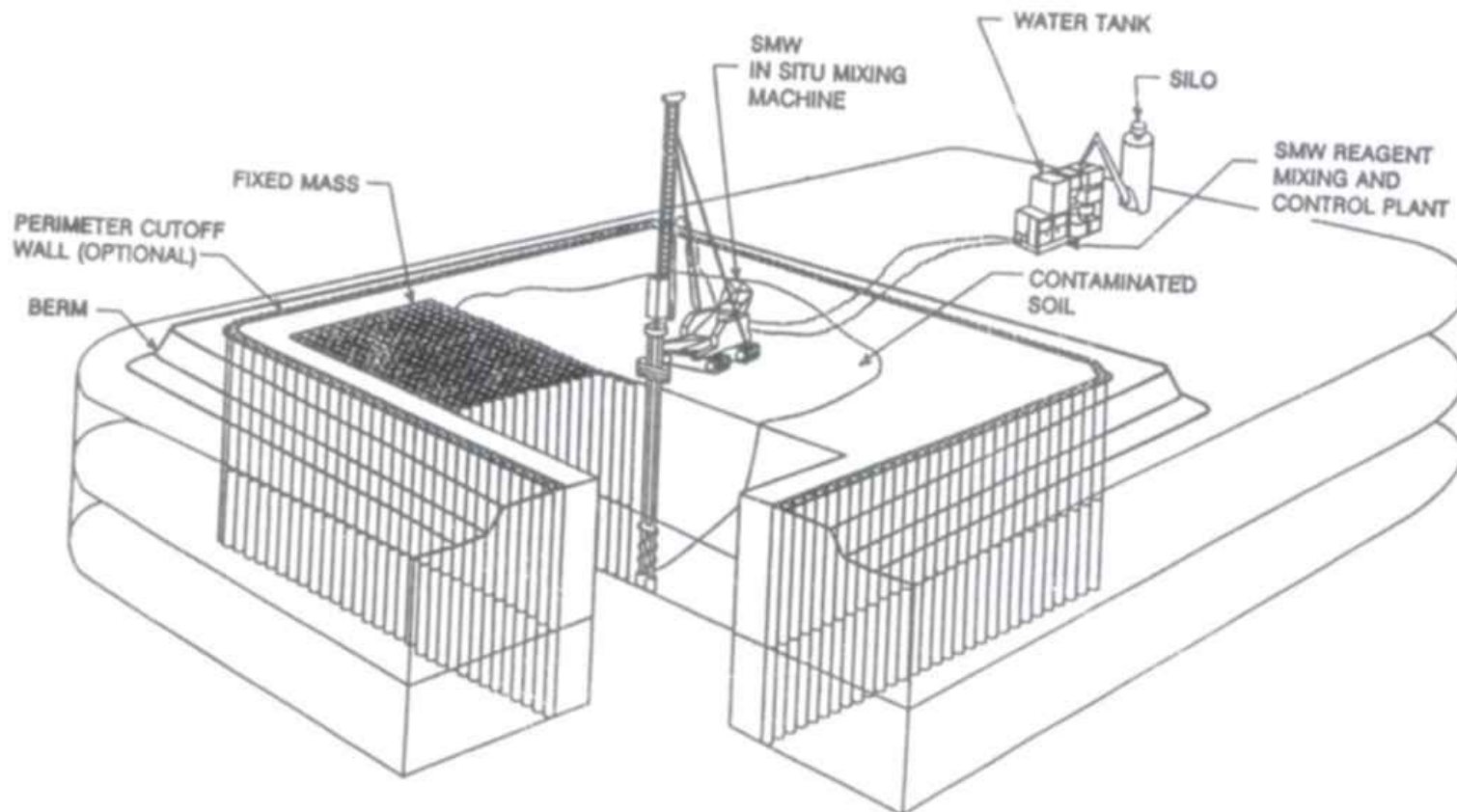
Üledékkezelés frakcionálással

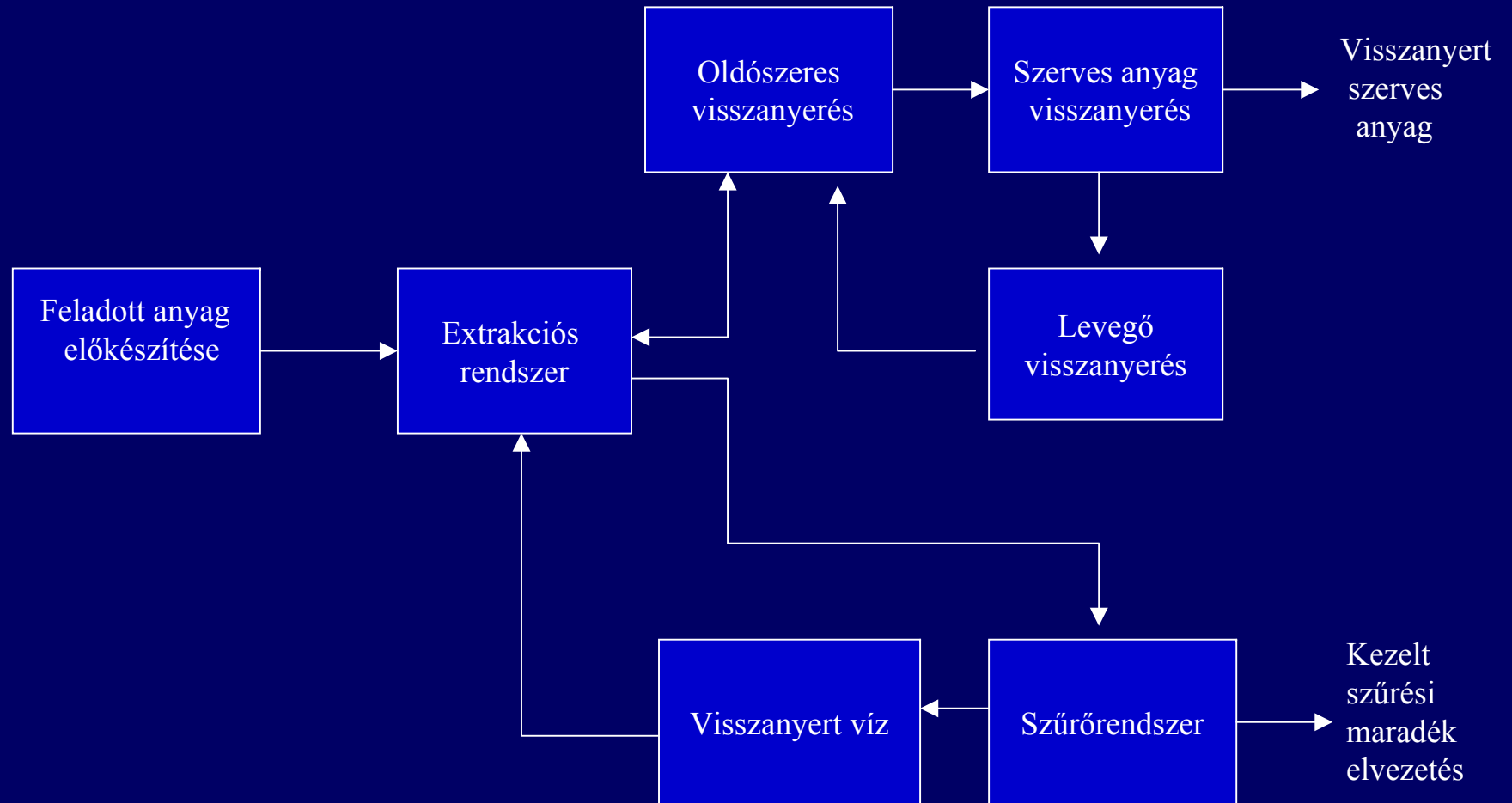
Talaj komplex fizikai-kémiai kezelése

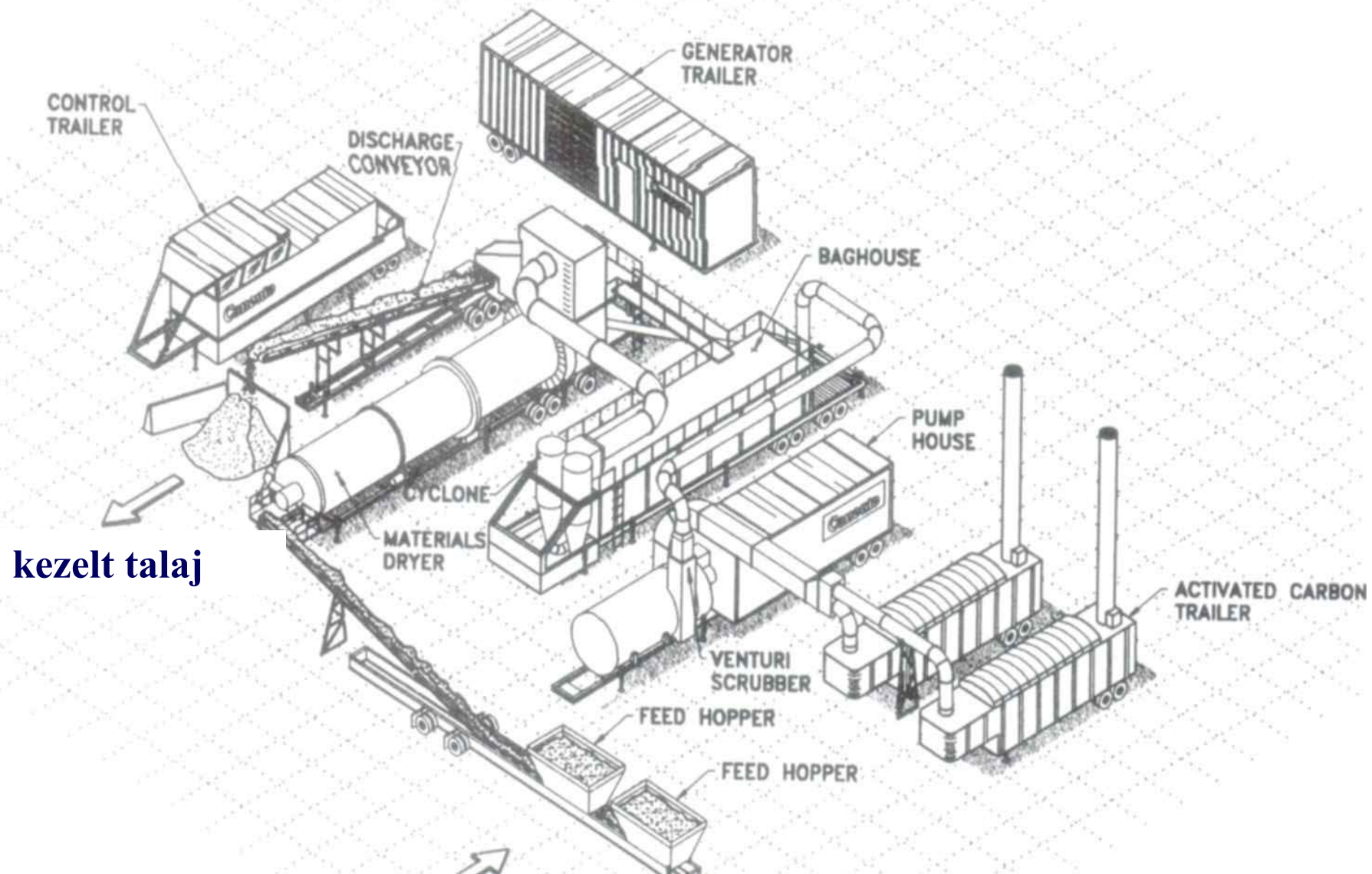
***HULLADÉKKEZELÉS KLÓRTALANÍTÁSSAL
ÉS IMMOBILIZÁCIÓVAL (tömbösítés)***

In situ szilárdítás

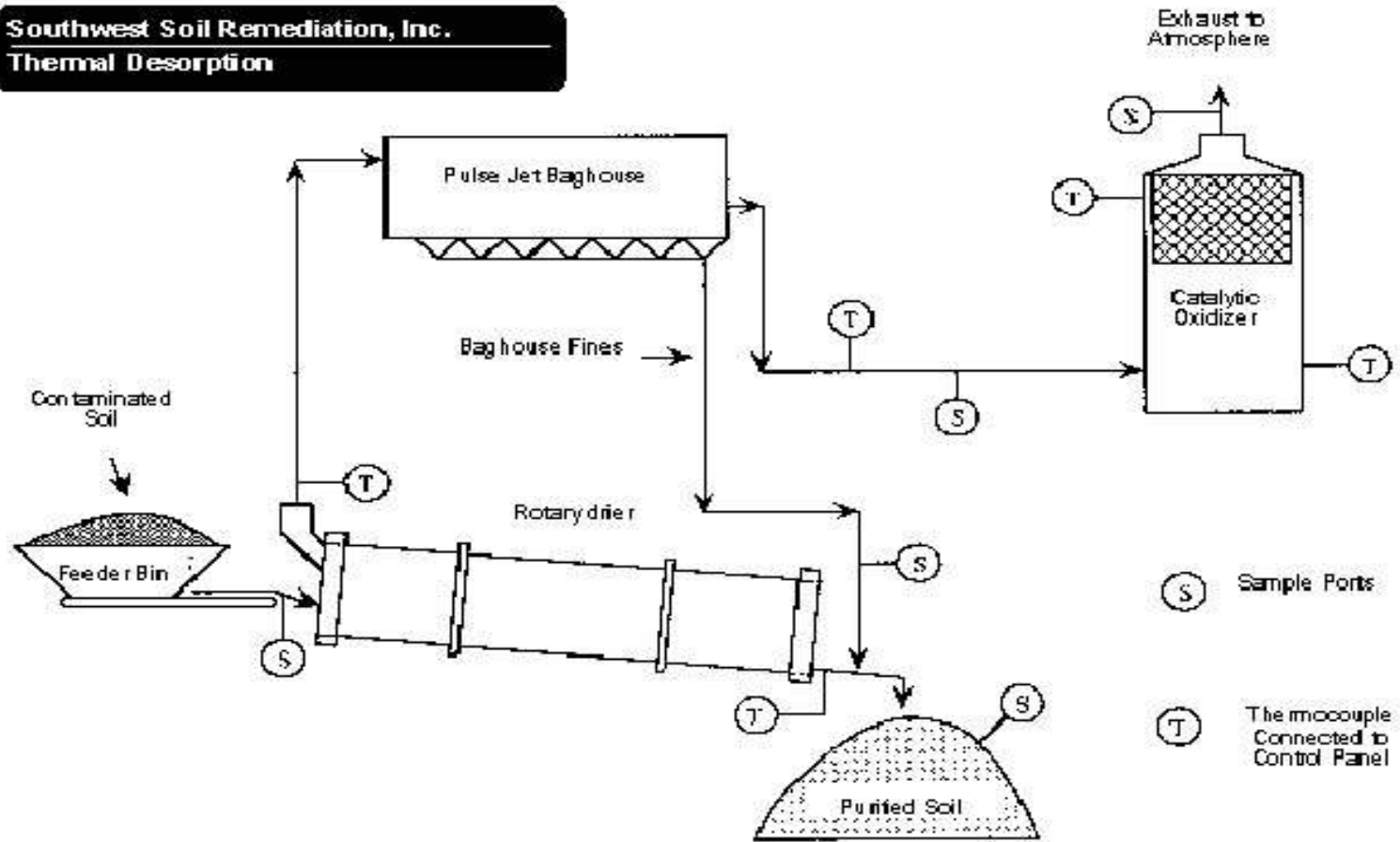
Oldószeres extrakció

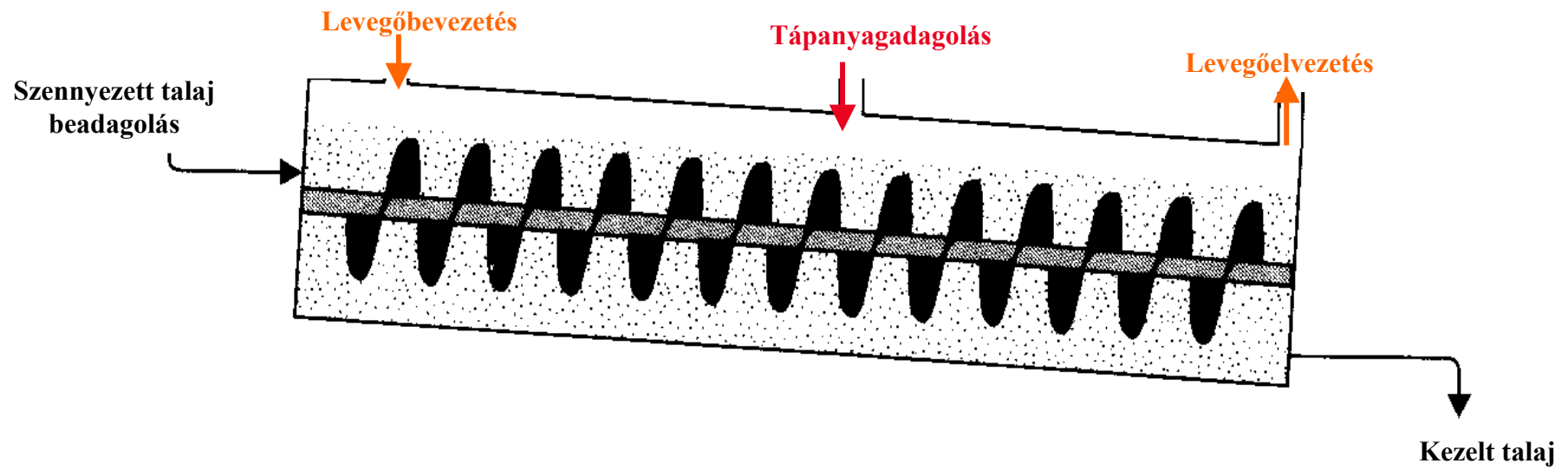
Termikus deszorpció

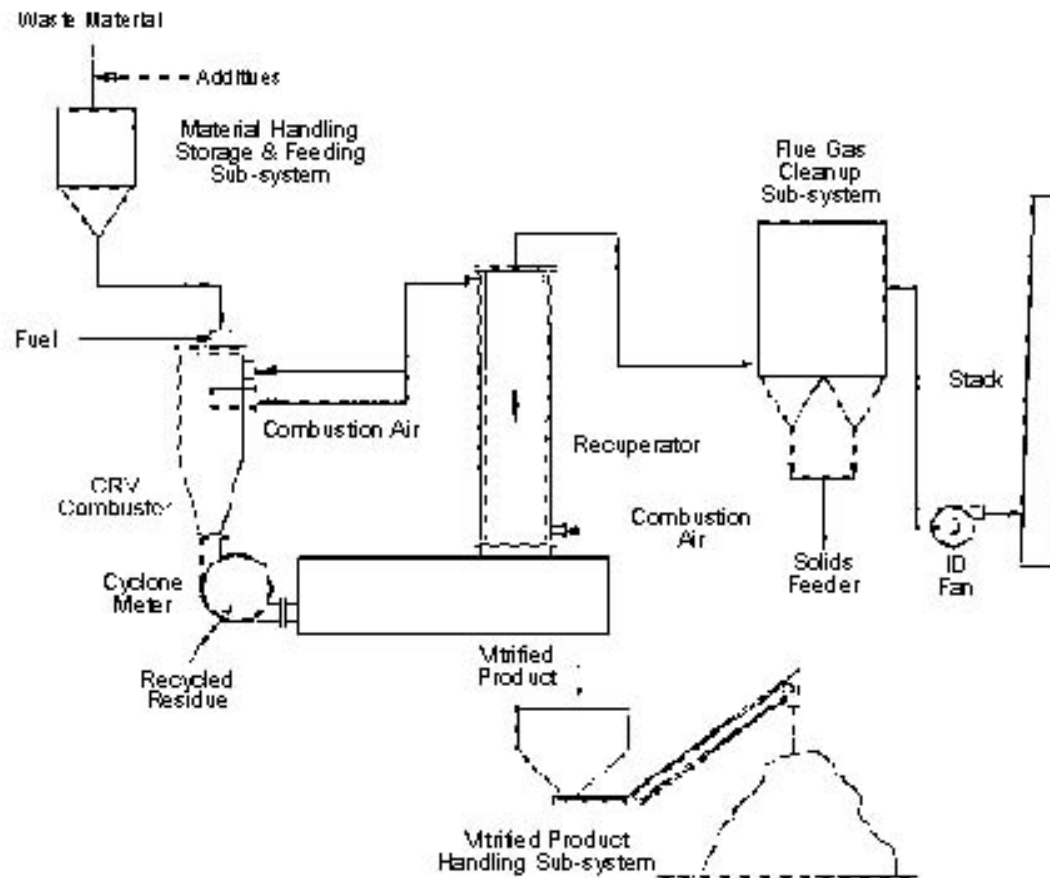
Southwest Soil Remediation, Inc.
Thermal Desorption

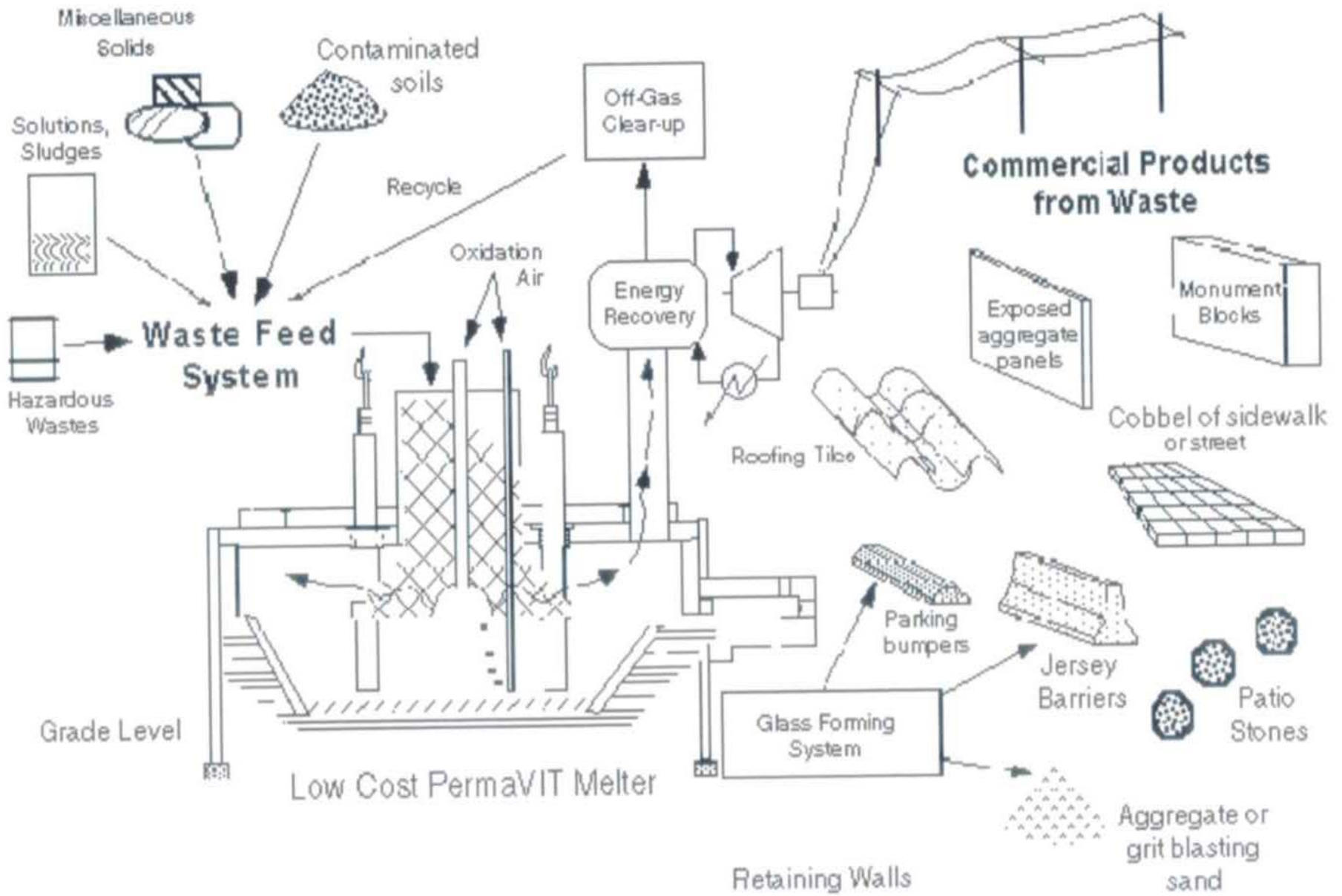
(S) Sample Ports
 (T) The thermocouple Connected to Control Panel

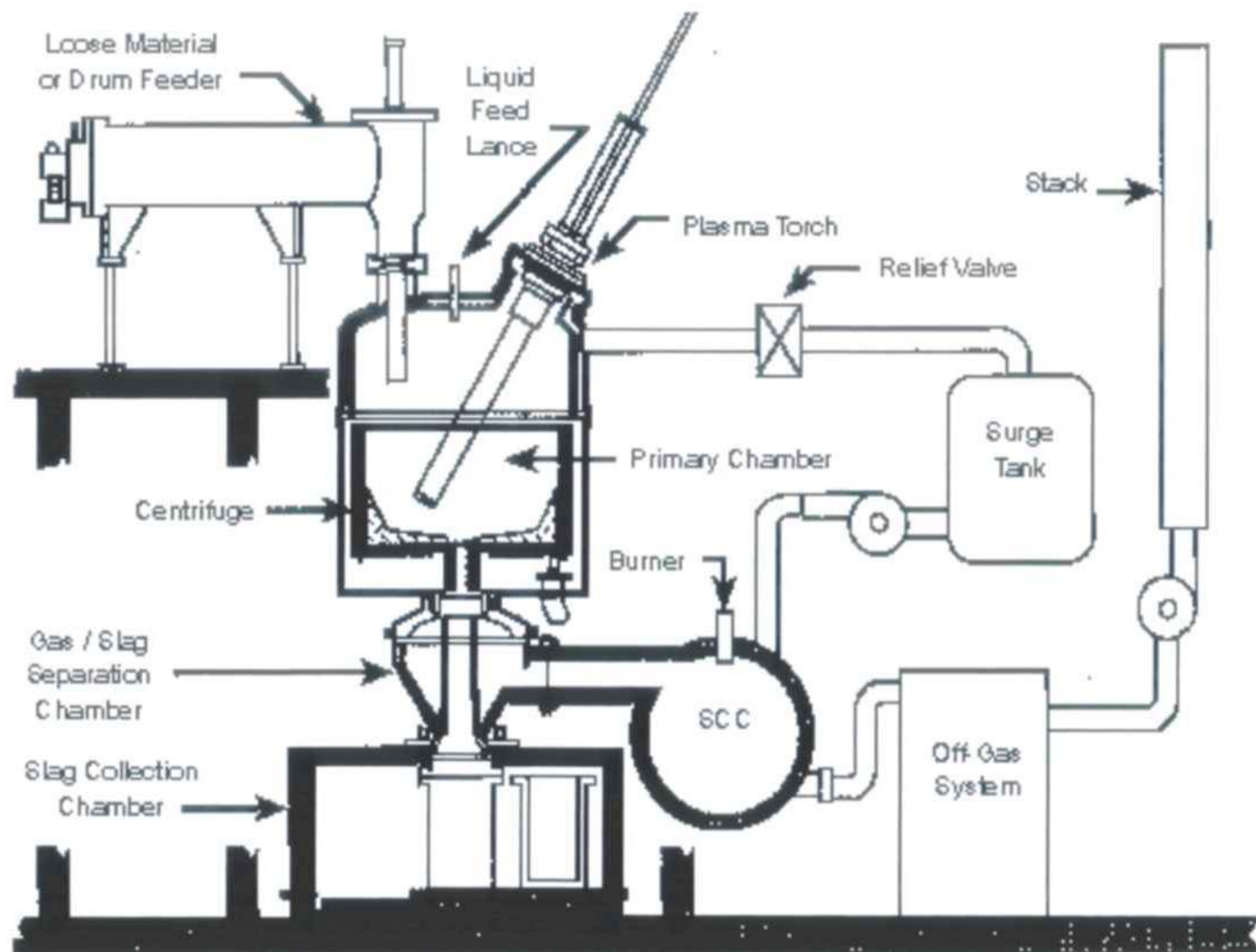
Vortec Corporation
Vitrification

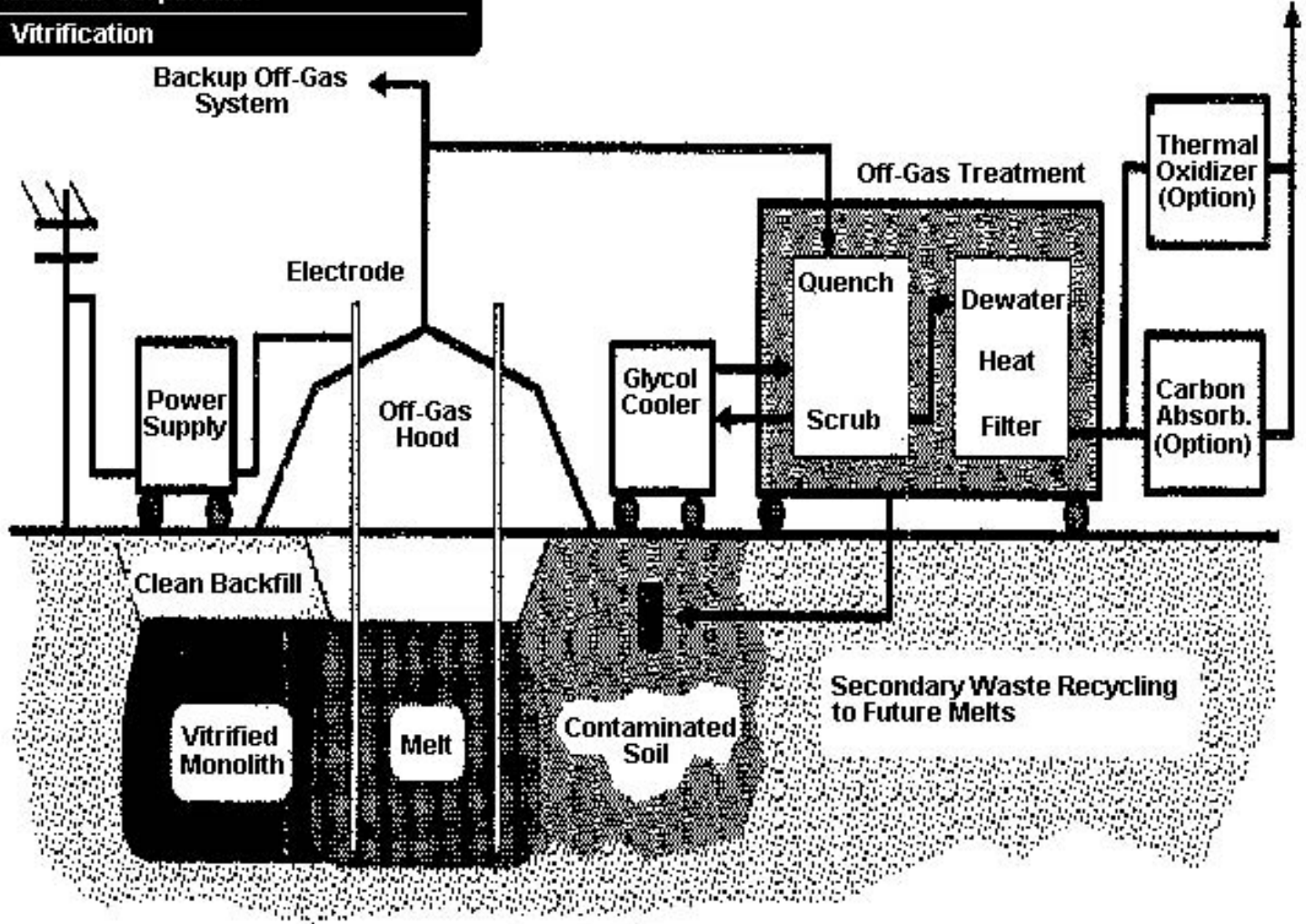
VIT, Inc.
Vitrification

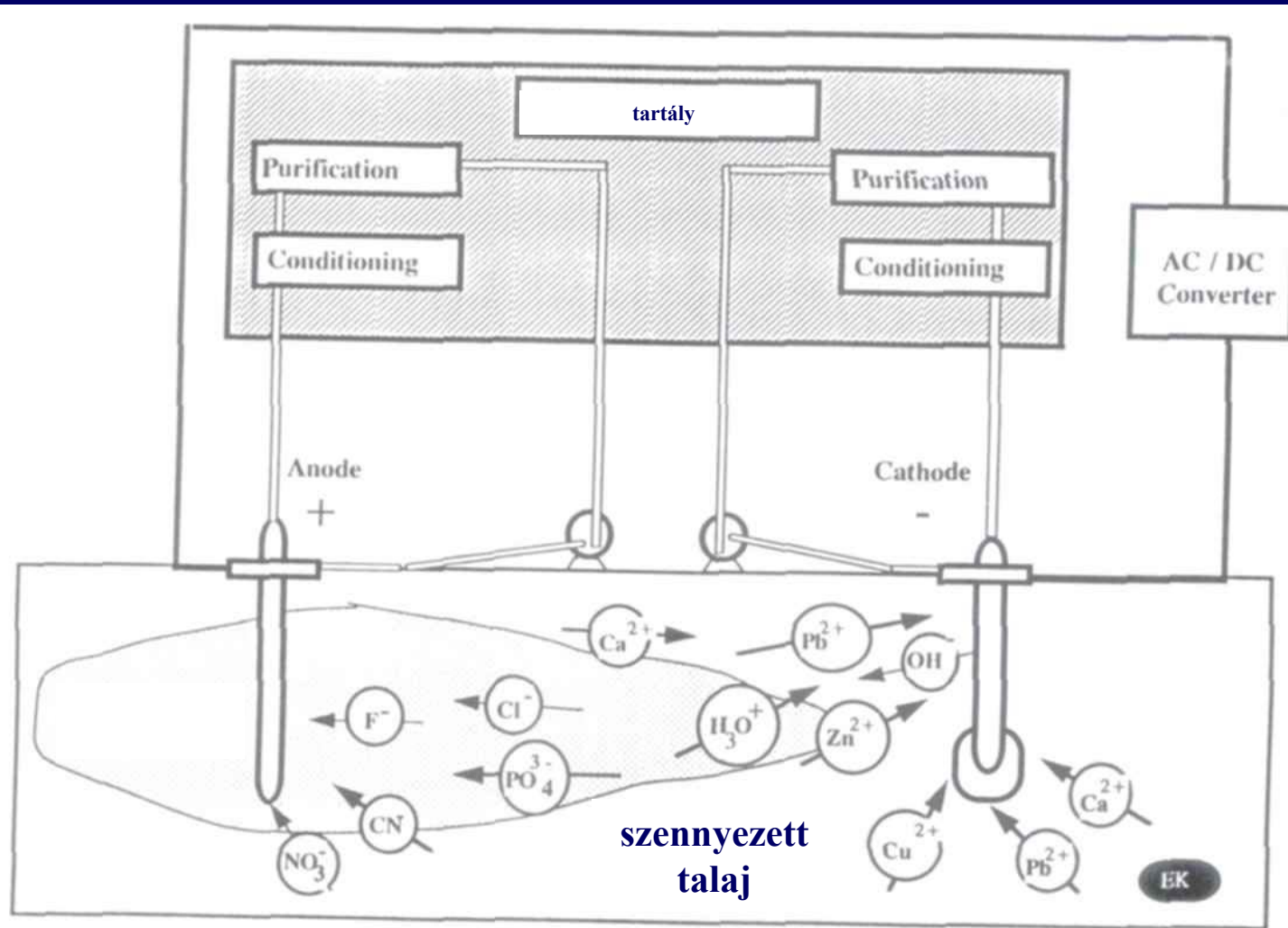

Retech, Div. of Lockheed Eng. Sys. & Tech.
Vitrification

Geosafe Corporation
Vitrification

Elektrokinetikus remediáció

A döntés meghozatalakor figyelembe veendő szempontok:

- 1. A szennyezőanyag fizikai, kémiai és biológiai tulajdonságai, veszélyessége**
- 2. A szennyezett környezeti elem és fázis tulajdonságai, vagyis a matrix**
- 3. A területhasználat, beleértve a jelenlegi és a jövőbeni területhasználatot, esetleg a remediáció alatti, ezektől eltérő területhasználatot és a területhasználathoz tartozó remediációs célérték. A terület pénzben kifejezhető értéke is döntő lehet.**
- 4. A technológia hatékonysága (anyagmérleg)**
- 5. A technológia bonyolultsága, rendelkezésre állása**
- 6. A kezelés várható (szükséges) időtartama**
- 7. A technológia saját kockázatai (lokális, regionális, globális)**
- 8. A technológia beruházási és üzemeltetési költsége**
- 9. A remediáció hasznai**

Szennyezőanyagtól függő döntési szempontok:

Milyen módon mobilizálható:

- **Illékony:** elpárologtatás
- **Szorbeálódó:** deszorpció felé eltolás
- **Vízoldékony:** vizes extrakció
- **Biodegradálható:** bioremediáció
- **Fényérzékeny:** fotodegradáció, stb.

Milyen módon immobilizálható:

- **Ez elsősorban a szennyezőanyag fizikai állapotától függ**
- **Részecske:** fizikai stabilizálás, tömbösítés
- **Szorbeált:** ad/abszorpció felé eltolás külső körülmények, pl. pH, redoxpotenciál segítségével
- **Reaktív:** kémiai reakcióval az immobilis forma felé
- **Biológialag immobilizálható:** bioakkumuláción vagy bioszorpción alapuló technológiák, pl. bioszűrés, rhizofiltráció, stb.

Mátrixtól és fázistól is függő döntési szempontok

1. Mely környezeti elem, mely fázisai szennyezettek, melyeket kell kezelni
2. Az egyes szennyezett fázisok milyen módon kötik a szennyezőanyagot
3. Milyen kölcsönhatások vannak az egyes fázisok, a biota és a szennyezőanyag között
4. A kezelendő környezeti elemek és fázisok hozzáférhetősége, elhelyezkedése, hidrogeológiai viszonyok
5. A kezelendő környezeti elemek és fázisok érzékenysége
6. A fizikai, kémiai vagy biológiai módszer választásáról szóló döntés attól is függ, hogy *in situ* vagy *ex situ* kezelés lesz-e. *Ex situ* vízkezelésnél például a fizikai, kémiai vagy biológia eljárások azonos jogú alternatívák lesznek.
7. *In situ* talajkezelésnél biológiai eljárás preferált, a környezeti kockázat és a talaj jövőbeni használata miatt, az ökoszisztéma megóvása érdekében.

In situ vagy ex situ

- 1. Nagyság, kiterjedés: nagy kiterjedés az *in situ* felé tolja a döntés mérlegének nyelvét**
- 2. Terjedés, toxicitás, veszélyesség: ennek nagy volta az *ex situ* felé tolja a döntésünket**
- 3. Szennyezett elemek és fázisok: víz, levegő: *ex situ*, talaj: *in situ***
- 4. Terület jövőbeni használata: pl. lesz-e építkezés, megbolygatják-e a terület felszínét. Ha igen, *ex situ*. Természetvédelmi terület és nem várható területhasználat változás: *in situ*. A kettő között folyamatos átmenet szerinti döntés.**
- 5. A beavatkozás sürgőssége: sürgős: *ex situ* felé, nem sürgős: *in situ* felé tolja.**
- 6. Kapcsolható és kapcsolandó technológiák: pl. megelőzésre: résfal: aktív résfal: kezelés + megelőzés, szivattyúzás: *ex situ* vízkezelés + vízzel tovaterjedése**

Költségek és hasznok

Miből tevődik össze a remediáció költsége?

- Előkészítés, felmérés, tervezés költségei.
- A berendezés létrehozásának, telepítésének vagy bérlésének ára.
- Az alkalmazandó technológia paraméterei és a rendelkezésre álló idő egyértelműen megszabják a technológia működtetési költségeit.
- Az alkalmazandó technológia saját kockázatának csökkentése
- A költségek nagyrészt képezheti a technológia monitoring és az utómonitoring.

Miből adódnak a hasznok?

- A szennyezettség megszűnéséből adódó értéknövekedés.
- A remediáció során megengedett területhasználat.
- A remediáció utáni értékesebb területhasználat.
- A szennyezőanyag hasznosítása.
- Pénzben kifejezhető szociális, egészségügyi és életminőségbeli hasznok.
- Pénzben ki nem fejezhető szociális, egészségügyi és életminőségbeli hasznok.

1. Régi-e a szennyezettség?

Igen 2 **Nem** 16/17

2. Monitorozott-e a terület

Igen 2a **Nem** 14

2a. Azonosított(ak)-e a szennyezőanyag(ok)

Igen 2b **Nem** 13

2b. Azonosítottak-e a szennyezett környezeti elemek

Igen 2c **Nem** 13

2c. Azonosítottak-e a szennyezett fázisok

Igen 3 **Nem** 13

3. Azonosítható-e természetes szennyezőanyag-csökkenési folyamat a területen?

Igen 4 **Nem** 14

4. Kockázatot csökkentő folyamat-e?

Igen 4a **Nem** 5

4a. Mobilizációs folyamat zajlik-e a területen?

Igen 4b **Nem** 4c

4b. Biodegradáció folyik-e a területen?

Igen 6 **Nem** 6/4c

4c. Immobilizációs folyamat zajlik-e a területen?

Igen 6 **Nem** 14

5. Kockázatot növelő-e?

Igen 17 **Nem** 16

5a. Mobilizációs folyamat zajlik-e a területen?

Igen 5b **Nem** 5c

5b. Biodegradáció folyik-e a területen?

Igen 6 **Nem** 6/5c

5c. Immobilizációs folyamat zajlik-e a területen?

Igen 6 **Nem** 14

6. Technológia alapját képezheti-e a folyamat?

Igen 7 **Nem** 16/17

7. A talaj kitermelése nélkül alkalmazható-e a technológia?

Igen 10/11 **Nem** 8

8. Talaj kitermelése és ex situ kezelése

Igen 9 **Nem** 7

9. A talaj szemcseméreteloszlása indokolja-e az előzetes frakcionálást?

Igen 9a **Nem** 10/11

9a. Szemcseméret szerinti frakcionálás után kapott frakció szennyezett-e

Igen 10/11 **Nem** 18

10. Mobilizáción alapuló módszer alkalmazása

10a. Mobilizáció a gáz/gőz vagy vízfázissal együtt

Gáz/gőzfázis eltávolítása és kezelése 12a

Folyadékfázis eltávolítása és kezelése

12b

10b. Mobilizáció más fázisba átvitelrel

Gáz/gőzfázis eltávolítása talajvízből

sztrippelés

Gáz/gőzfázis eltávolítása szilárd fázisból

deszorpció

Szorbeált fázis átvitele folyadékfázisba

mosás, extrakció

Szorbeált fázis átvitele gőzfázisba

termikus deszorpció

10c. Biológiai folyamatokon alapuló mobilizációs módszer alkalmazása

Bármilyen fázis eltávolítása bármely fázisból

biodegradációval

Szorbeált fázis átvitele folyadékfázisba

biológiai kioldás

Szorbeált fázis átvitele biológiai fázisba

fitoextrakció

11. Immobilizáción alapuló módszer alkalmazása

11a. Fizikai-kémiai immobilizáció

Fizikai stabilizáció   **tömbösítés, diszperz stabilizálás**

Kémiai stabilizáció   **meszezés, oxidáció/redukció**

11b. Biológiai immobilizáció

Oldott fázisból szilárd fázisba   **rizofiltráció, bioakkumuláció**

Fizikai stabilizálás   **fitostabilizáció**

12. Gőz/gázfázis és folyadékfázis ex situ kezelése

12a. Gőz/gázfázis ex situ kezelése

gáz/gőzadszorpció / katalitikus égetés / biológiai szűrés, stb.

12b. Vízfázis ex situ kezelése

fázisszétválasztás: üleptítés lefölvzés / adszorpció / kémiai kezelés (oxidáció, redukció, dehalogénezés, stb.)

biológiai kezelés / UV-oxidáció, stb.

13. Állapotelmérés

14. Monitorozás

15. Kockázatfelmérés

16. Intézkedés

Megelőzés / Korlátozás / Remediáció

17. Gyorsintézkedés

18. Kezelt talaj (más környezeti elem vagy fázis) hasznosítása